

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

HELLENIC REPUBLIC
National and Kapodistrian
University of Athens

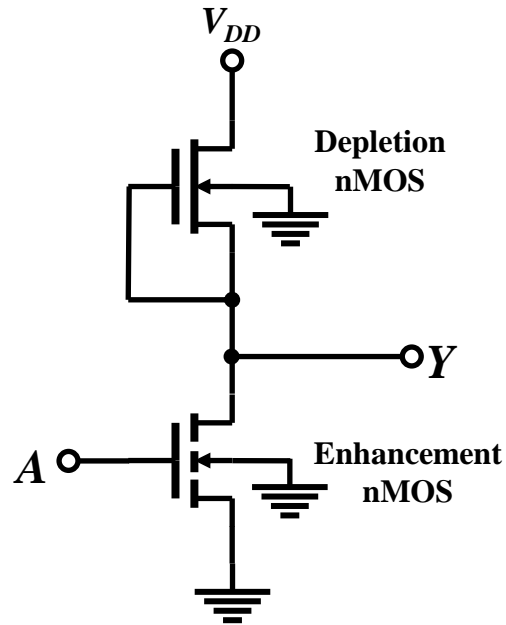
ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΚΥΚΛΩΜΑΤΩΝ (VLSI)

Ενότητα Β – Κεφάλαιο 4.

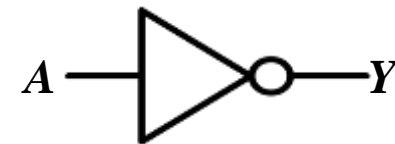
ΨΗΦΙΑΚΑ Ο.Κ. ΜΟΣ

Τμήμα Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών

Δομικές Βαθμίδες MOS, ο αναστροφέας

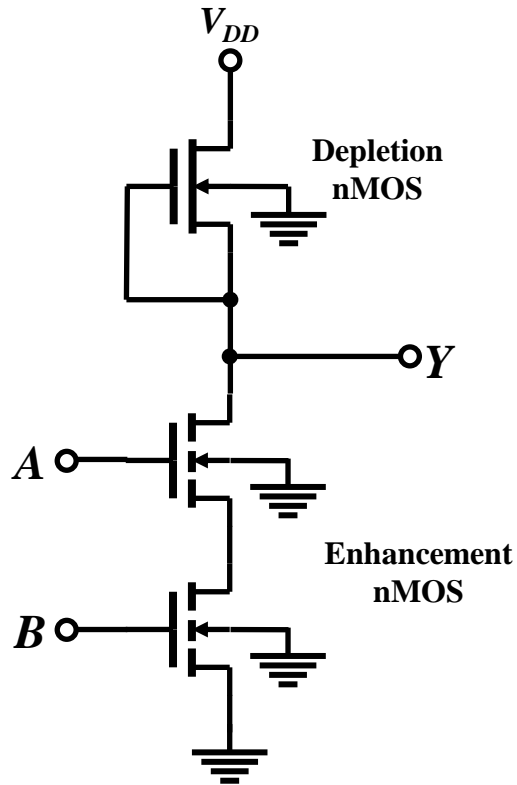

A	$Y = \bar{A}$
0	1
1	0

Τα ψηφιακά Ο.Κ. χρησιμοποιούν ως δομικά στοιχεία τις λογικές πύλες

Δομικές Βαθμίδες MOS, πύλη NAND

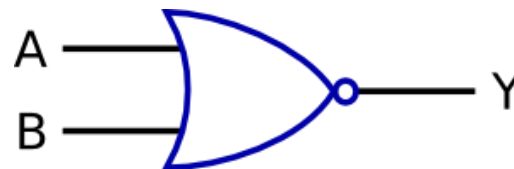
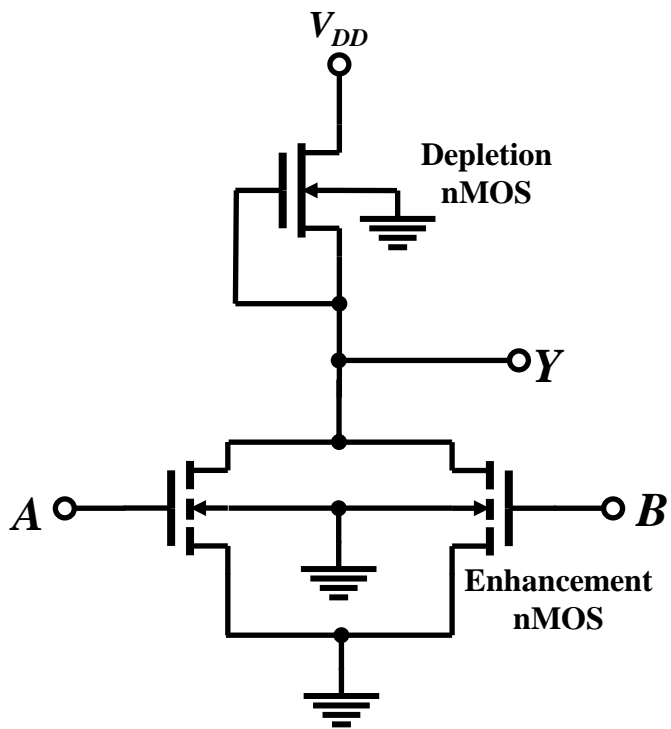

A	B	$Y = \overline{AB}$
0	0	1
0	1	1
1	0	1
1	1	0

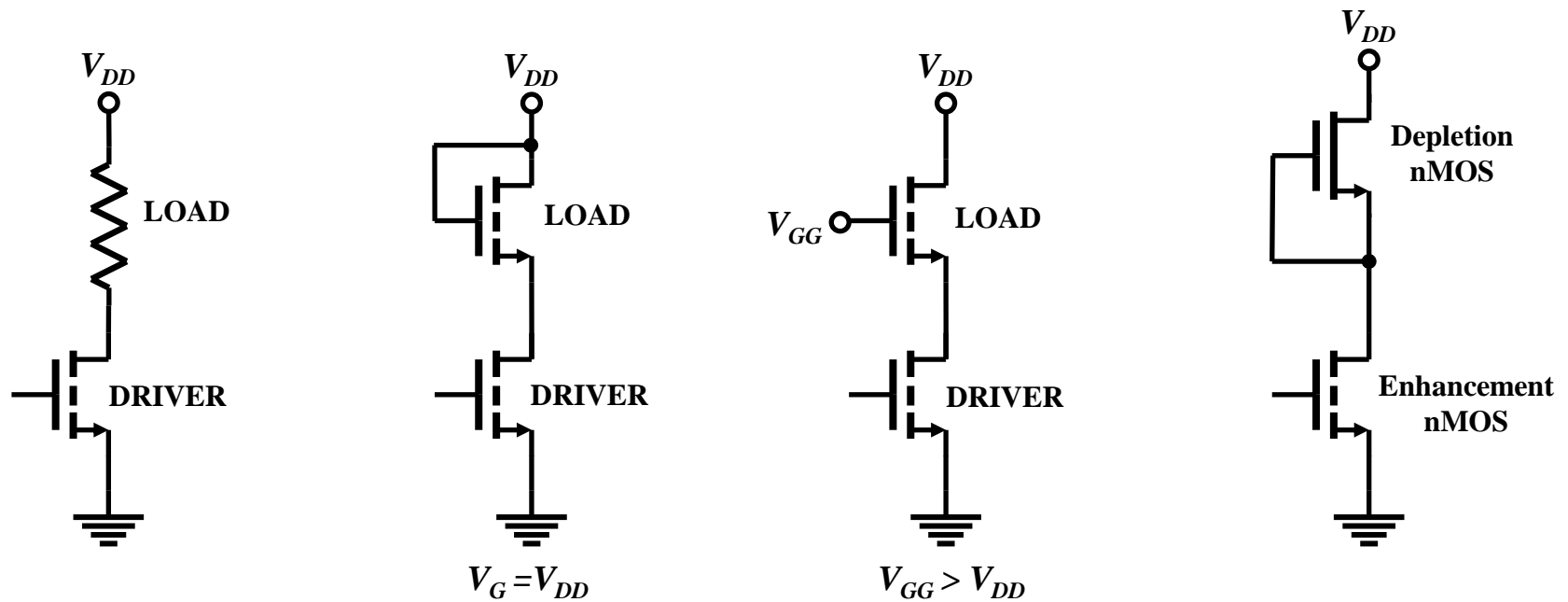
Οι λογικές πύλες στα ψηφιακά Ο.Κ. τεχνολογίας MOS συντίθενται αποκλειστικά από τρανζίστορ MOS.

Δομικές Βαθμίδες MOS, πύλη NOR

A	B	$Y = \overline{A + B}$
0	0	1
0	1	0
1	0	0
1	1	0

Κυκλώματα αναστροφεία

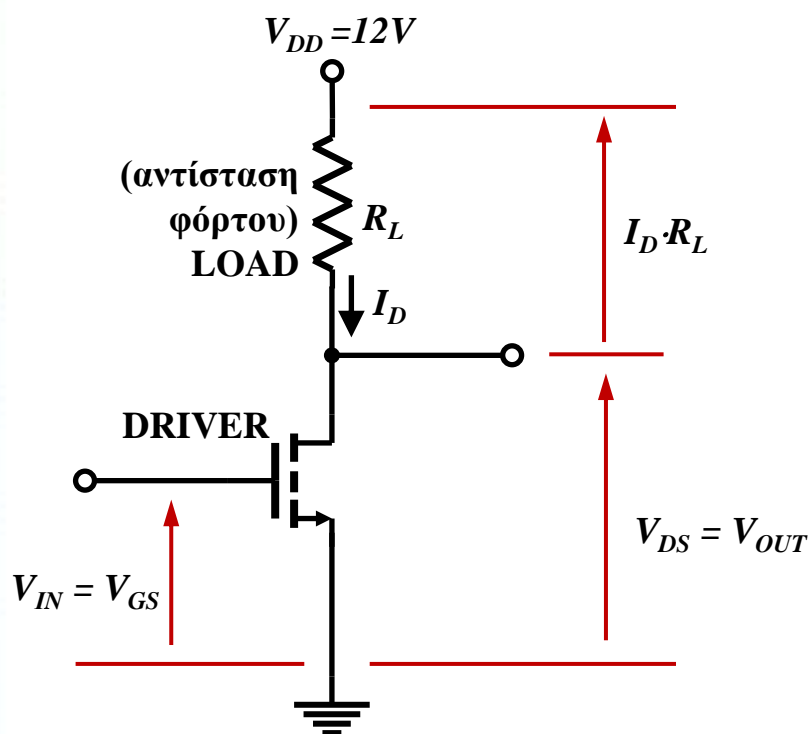

Η ανάλυση των τριών προηγούμενων λογικών πυλών ανάγεται, σ' αυτή του απλού αναστροφεία. (ο CMOS inverter αργότερα)

Η ανάλυση του αναστροφεία μπορεί να διαιρεθεί σε DC ανάλυση και μεταβατική (transient) ανάλυση.

Αναστροφείας με ωμική αντίσταση ως φορτίο

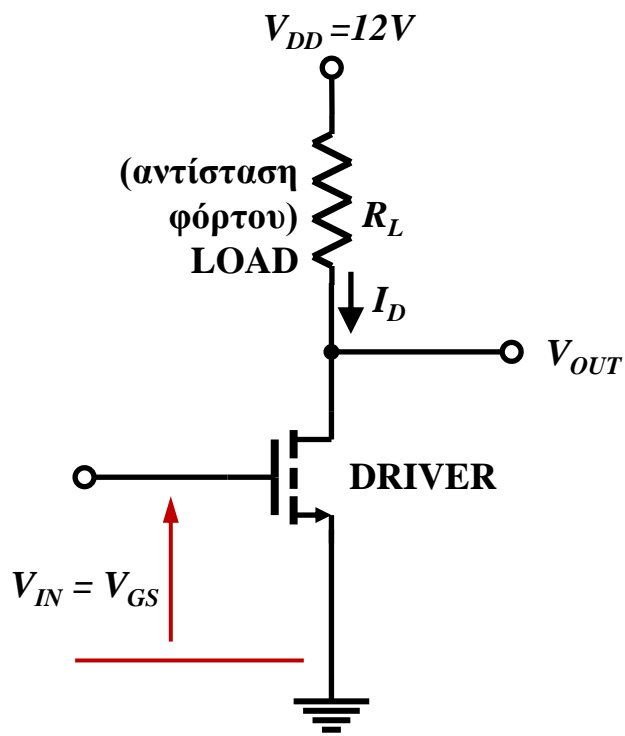
Αναστροφείας με ωμική αντίσταση ως φορτίο

Όταν η V_{IN} μεταβάλλεται από 0 σε 1 (V_{DD}), η έξοδος V_{DS} μεταβάλλεται από το 1 (V_{DD}) στο 0 κατά μήκος της ευθείας φόρτου.

Όσο μεγαλύτερη είναι η R_L , τόσο μικρότερη θα είναι η στάθμη 0 της εξόδου, διότι η V_{OUT} είναι αποτέλεσμα διαίρεσης τάσης μεταξύ της R_L και της δυναμικής αντίστασης της οδηγού διάταξης.

Αναστροφέας με ωμική αντίσταση ως φορτίο

Ο πιο απλός inverter.

Το φορτίο ή ο φόρτος είναι μια ωμική αντίσταση η R_L στο κύκλωμα.

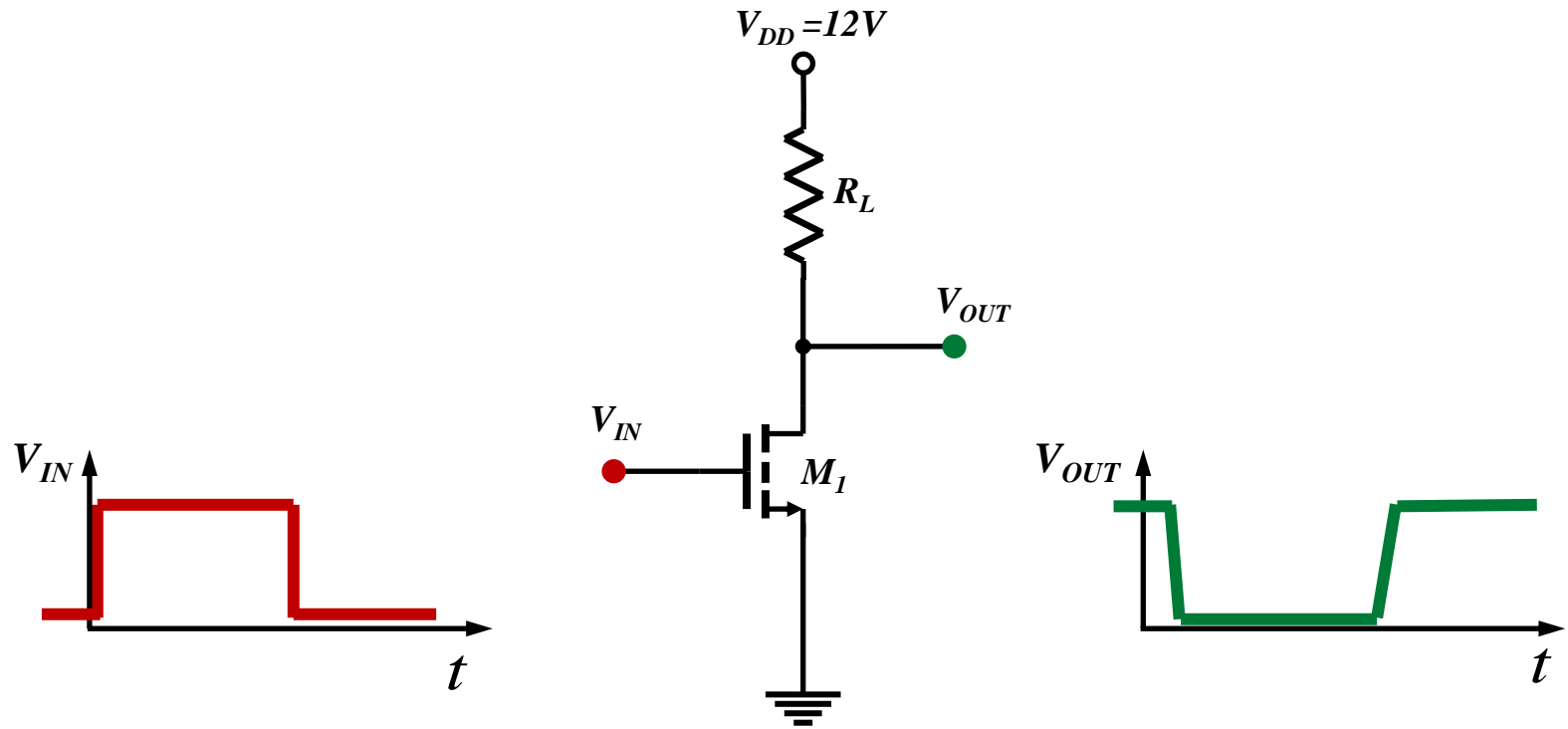
Όταν η είσοδος είναι «0» το nMOS δεν άγει και η έξοδος συνδέεται μέσω της R_L στην τροφοδοσία V_{DD} .

Όταν η είσοδος είναι «1» το nMOS άγει (ως βραχυκύκλωμα) και η έξοδος συνδέεται στη γη.

Στα ψηφιακά το λογικό «0» αντιστοιχεί στα 0V και το λογικό «1» σε αυτό το κύκλωμα αντιστοιχεί στην τροφοδοσία 12V

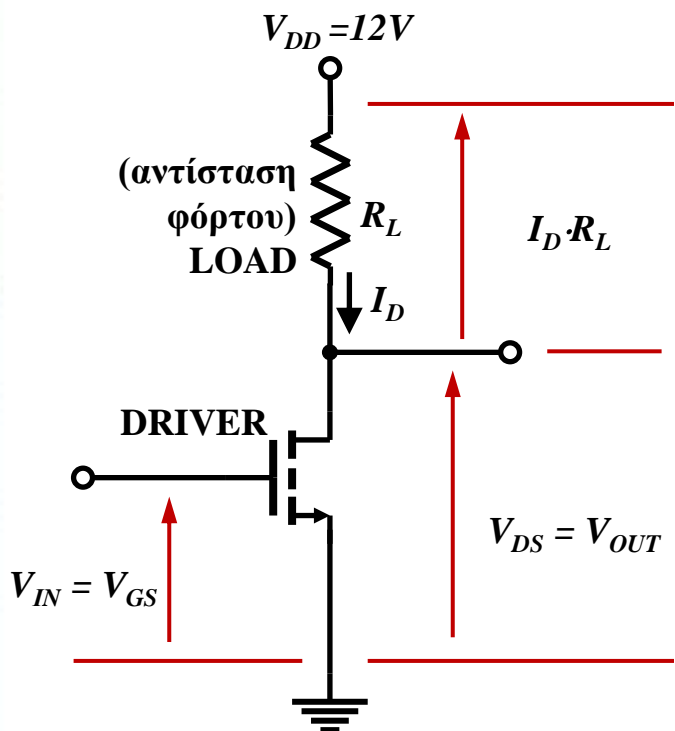
Αναστροφέας με ωμική αντίσταση ως φορτίο

Όταν $V_{IN} = \text{«0»}$ η έξοδος είναι $V_{OUT} = \text{«1»}$

Όταν $V_{IN} = \text{«1»}$ η έξοδος είναι $V_{OUT} = \text{«0»}$

Αναστροφείας με ωμική αντίσταση ως φορτίο

Το ρεύμα I_D του MOSFET μπορούμε να το υπολογίσουμε με δύο τρόπους:
(α) από τις εξισώσεις:

$$I_D = K_n (V_{GS} - V_{tn})^2, \\ \text{αν } V_{DS} \geq V_{GS} - V_{tn}$$

και

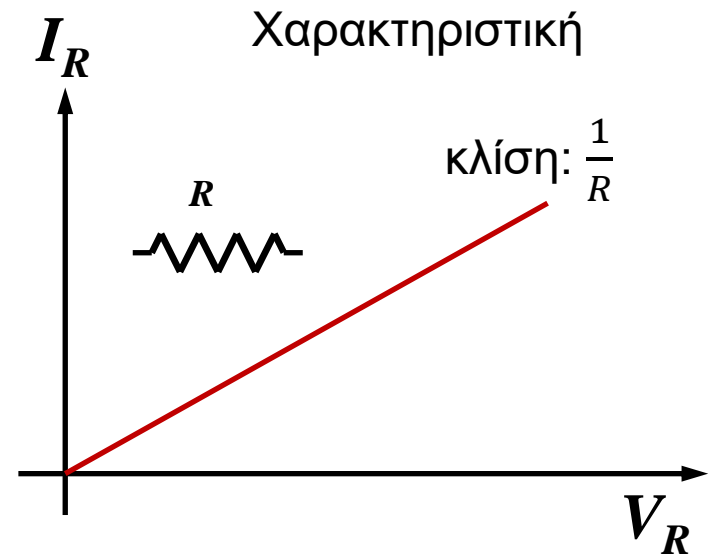
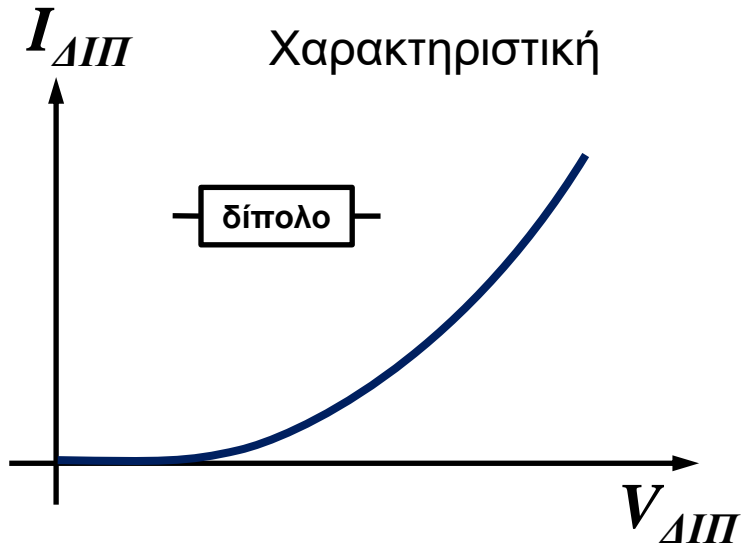
$$I_D = K_n (2(V_{GS} - V_{tn})V_{DS} - V_{DS}^2) \\ \text{αν } V_{DS} \leq V_{GS} - V_{tn}$$

**Συντελεστής
Απολαβής:**

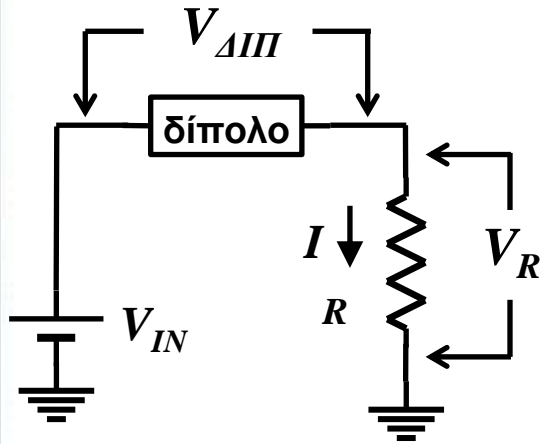
$$K_n = \frac{\mu_n \cdot \epsilon \cdot W}{2 \cdot t_{ox} \cdot L}$$

και (β) γραφικά.
- Τι είναι το K_n ?

Ευθεία φόρτου – Γραφική λύση

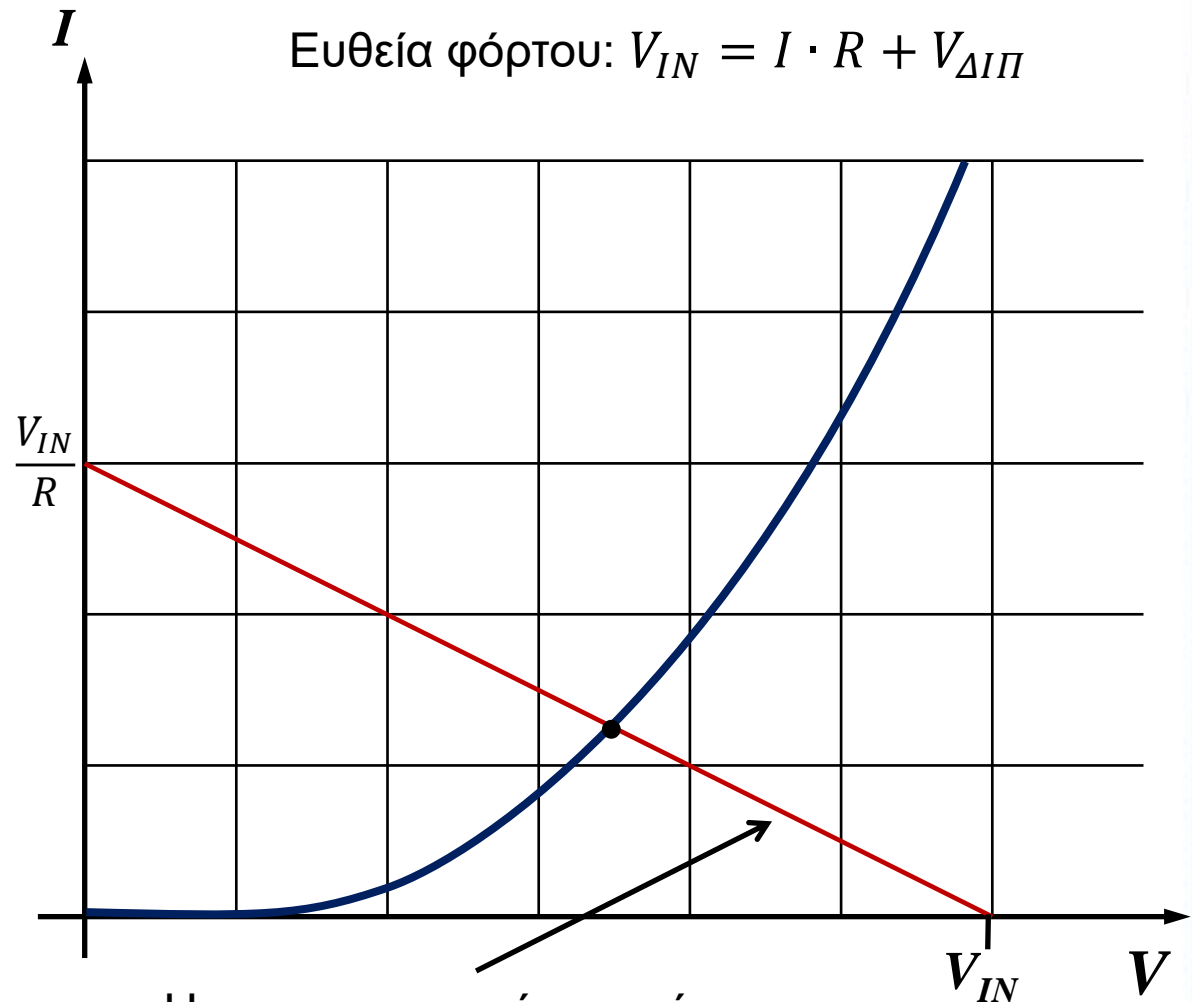
Ευθεία φόρτου – Γραφική λύση

$$V_{IN} = V_{\Delta I \Pi} + V_R$$

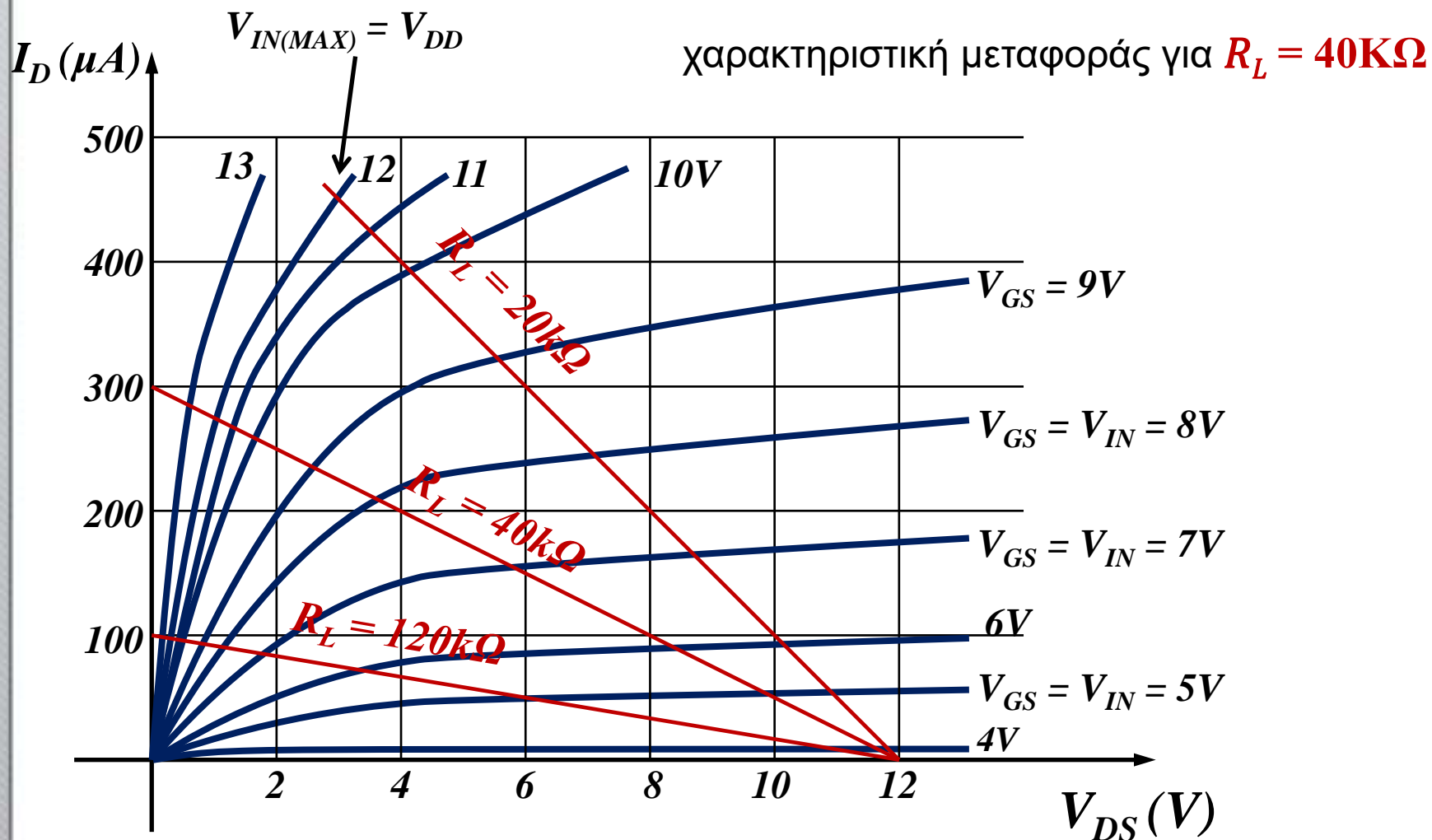
$$\text{Για } V_{\Delta I \Pi} = 0 \Rightarrow I = \frac{V_{IN}}{R}$$

$$\text{Για } V_{\Delta I \Pi} = V_{IN} \Rightarrow I_{MIN} = 0$$

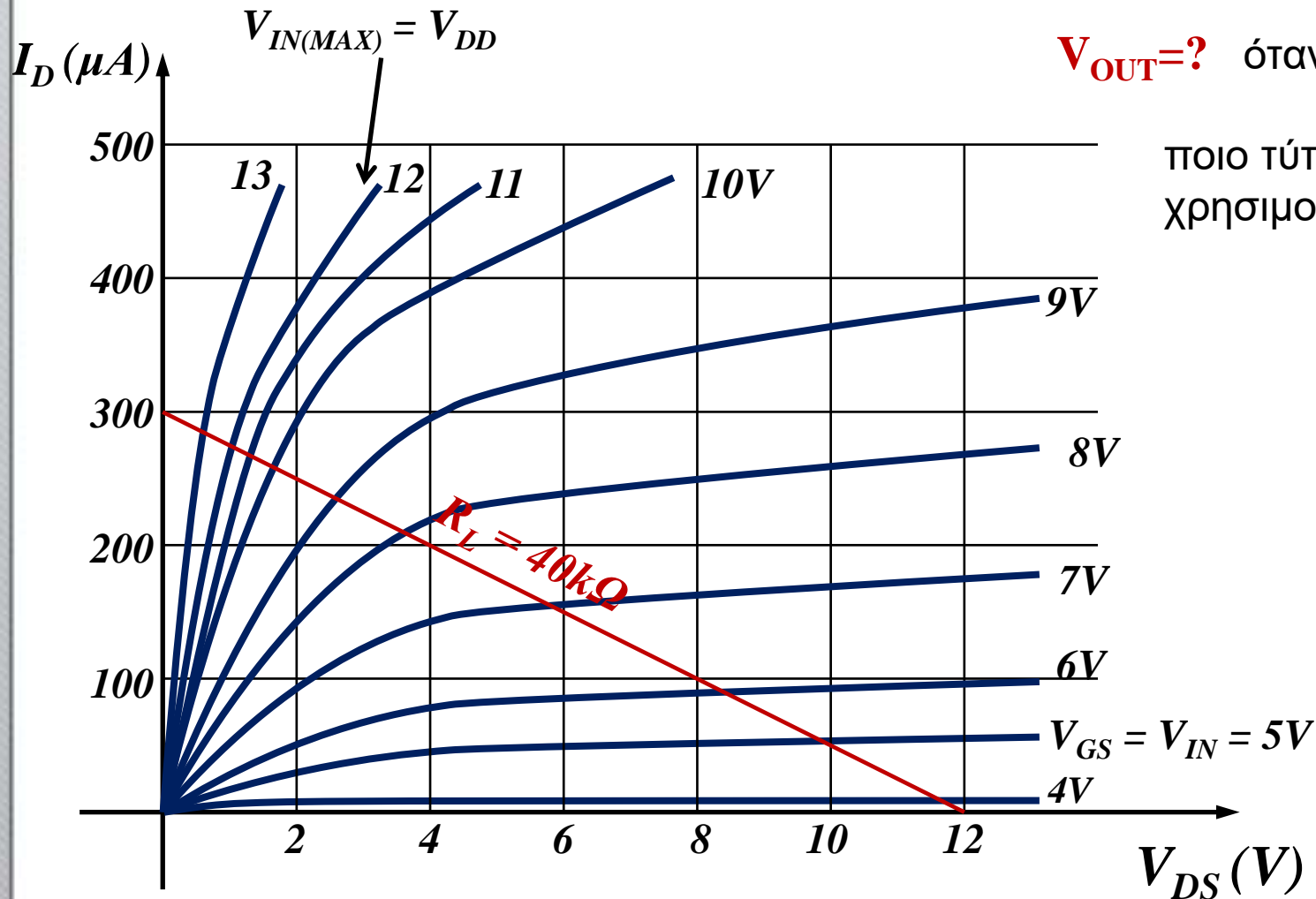
Η χαρακτηριστική του φόρτου
σχεδιάζεται κατοπτρικά

Αναστροφείας με ωμική αντίσταση ως φορτίο

Ευθεία φόρτου: $V_{DD} = I_D R_L + V_{DS}$

Αναστροφείας με ωμική αντίσταση ως φορτίο

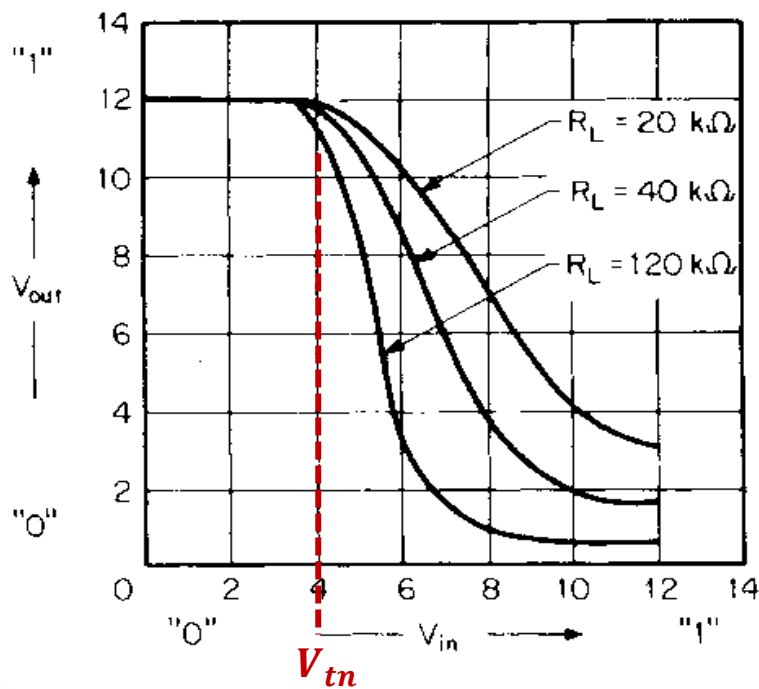

$V_{OUT}=?$ όταν $V_{GS} = V_{DD}$

Ποιο τύπο θα χρησιμοποιήσουμε

Ευθεία φόρτου: $V_{DD} = I_D R_L + V_{DS}$

Αναστροφείας με ωμική αντίσταση ως φορτίο

Αν χαραχθεί η V_{OUT} σαν συνάρτηση της V_{IN} θα ληφθεί η χαρακτηριστική μεταφοράς.

Όταν η V_{IN} είναι κάτω από την τάση κατωφλίου V_T , η οδηγός διάταξη είναι σε αποκοπή και στην έξοδο παίρνουμε την τάση τροφοδοσίας.

Όσο μεγαλύτερη είναι η R_L , τόσο μικρότερη θα είναι η στάθμη 0 της εξόδου.

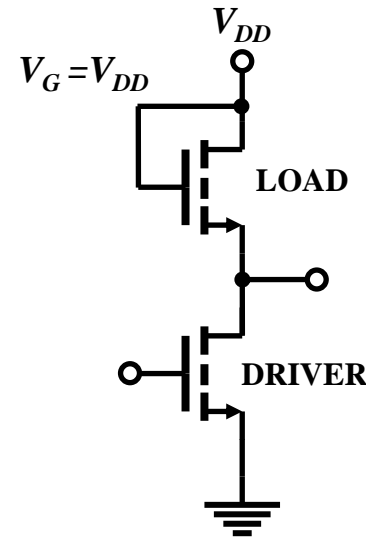
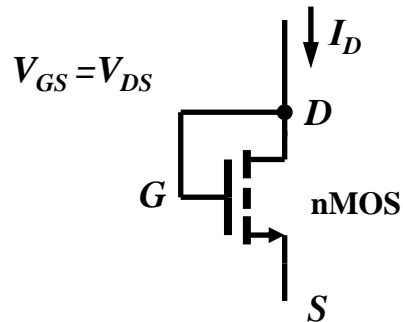
Για να βρούμε τη στάθμη 0 της τάσης εξόδου για δεδομένη R_L θα πρέπει να χρησιμοποιήσουμε την εξίσωση:

$$I_D = K_n(2(V_{GS} - V_{tn})V_{DS} - V_{DS}^2)$$

Αναστροφεάς με MOS έγχυσης στον κόρο ως φόρτο

Αναστροφέας με MOS έγχυσης στον κόρο ως φόρτο

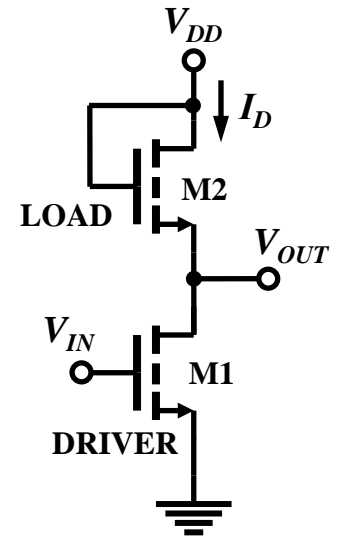
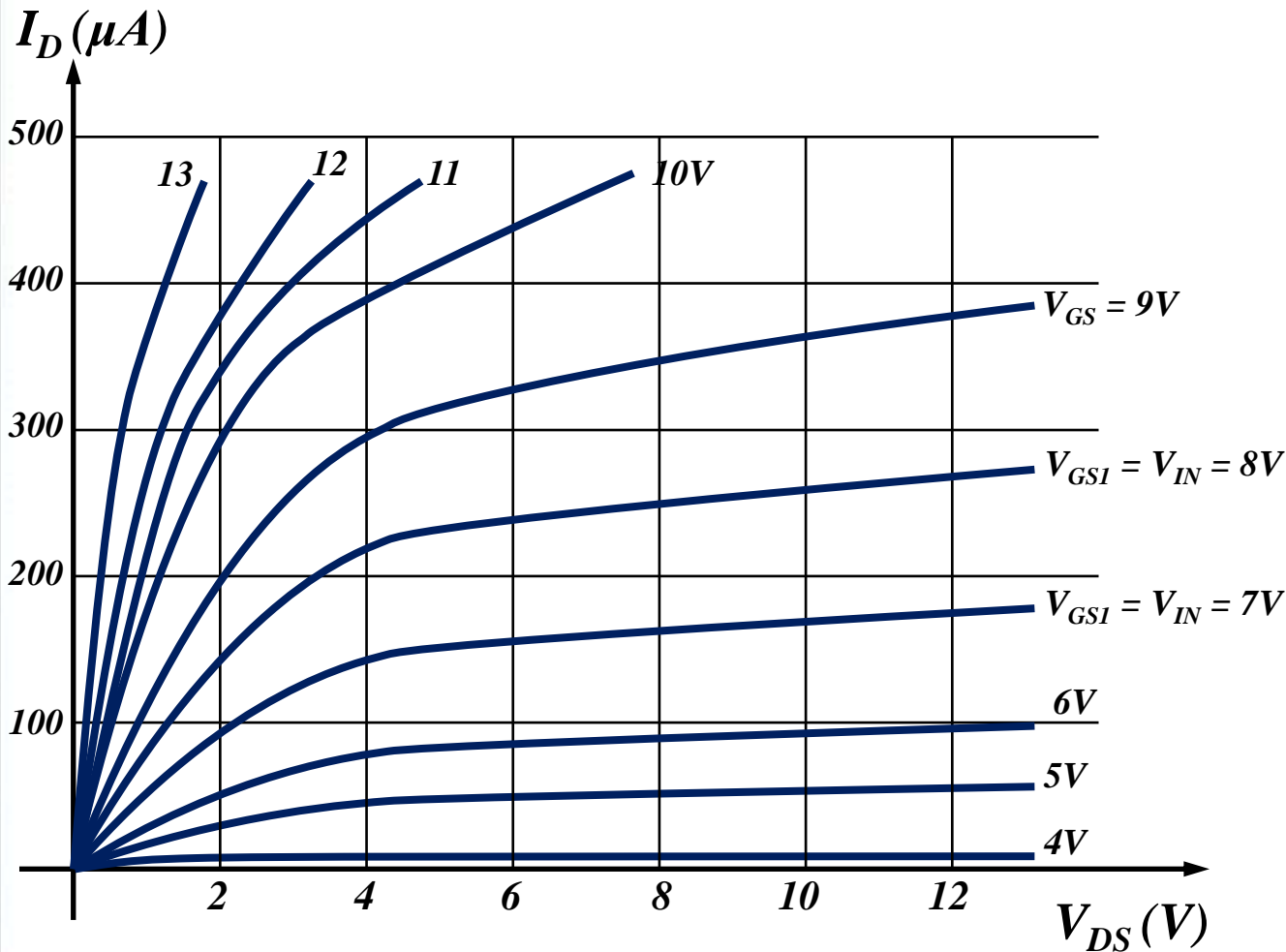
το nMOS έγχυσης με συνδεδεμένη την Πύλη (Gate) στην Υποδοχή (Drain) λειτουργεί πάντα στον κόρο. Το ρεύμα I_D δίνεται από τη σχέση (?):

$$I_D = K_n (V_{GS} - V_{tn})^2,$$

$$K_n = \frac{\mu_n \cdot \epsilon \cdot W}{2 \cdot t_{ox} \cdot L}$$

Πως μπορούμε να βρούμε γραφικά την χαρακτηριστική μεταφοράς ?

Αναστροφέας με MOS έγχυσης στον κόρο ως φόρτο

$$I_{D2} = K_n (V_{GS2} - V_{tn})^2$$

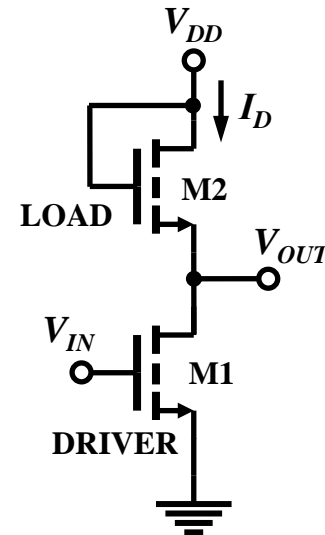
Αναστροφέας με MOS έγχυσης στον κόρο ως φόρτο

$$I_{D2} = K_n (V_{GS2} - V_{tn})^2$$

$$V_{GS2} = (?)$$

$$V_{GS2} = V_{G2} - V_{S2}$$

$$V_{GS2} = V_{DS2} = V_{DD} - V_{OUT}$$

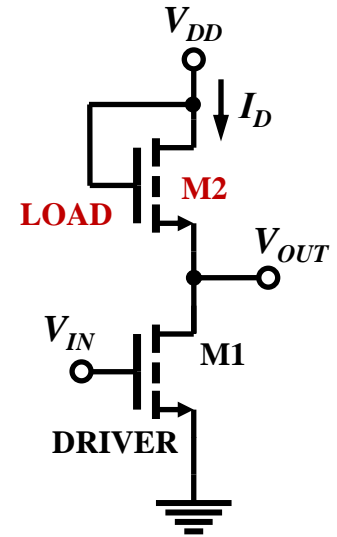
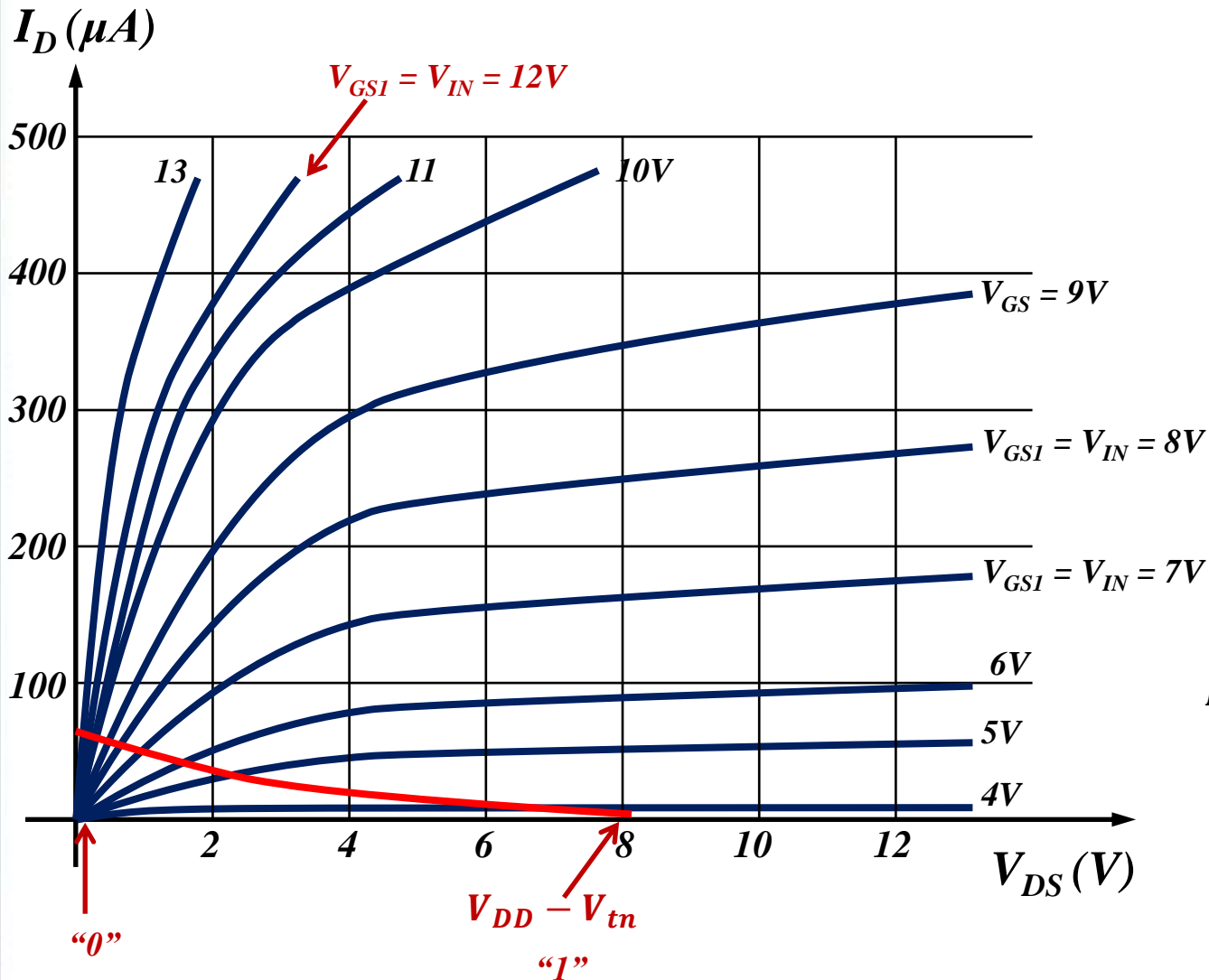

Όταν η είσοδος γίνει «1» άγει το M1 και το M2 αλλά το M1 σχεδιάζεται να είναι πιο αγώγιμο και ο κόμβος στο V_{OUT} αποφορτίζεται και πηγαίνει στο μηδέν.

Όταν η είσοδος γίνει «0» άγει το M2, το M1 είναι σε αποκοπή και ο κόμβος V_{OUT} φορτίζεται και πηγαίνει στο V_{DD} . Τι τάση θα αποκτήσει ο κόμβος στο V_{OUT} (?)

$$V_{OUT} = V_{DD} - V_{DS2} \quad V_{OUT\_MAX} = V_{DD} - V_{tn}$$

Αναστροφέας με MOS έγχυσης στον κόρο ως φόρτο

$$I_{D2} = K_n (V_{GS2} - V_{tn})^2$$

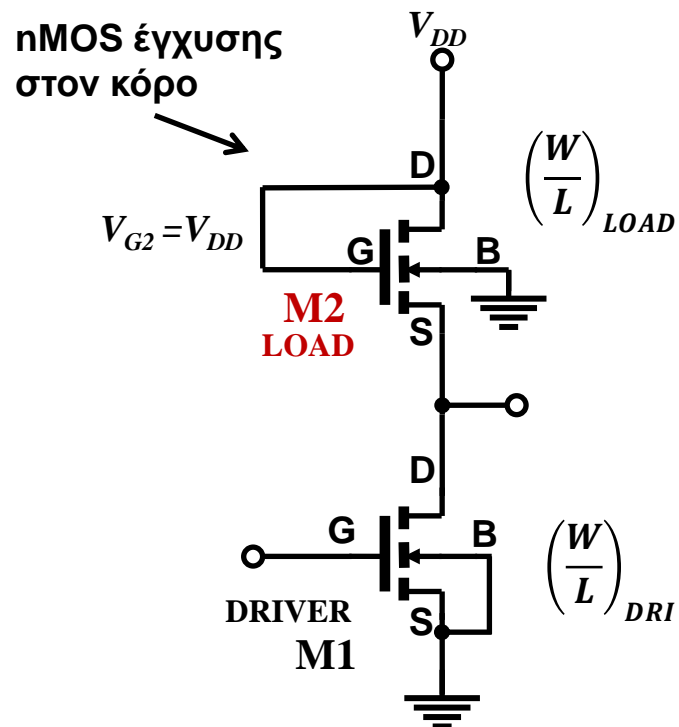
$$V_{GS2} = V_{DD} - V_{OUT}$$

$$V_{OUT,MAX} = V_{DD} - V_{tn}$$

Αναστροφέας με MOS έγχυσης στον κόρο ως φόρτο

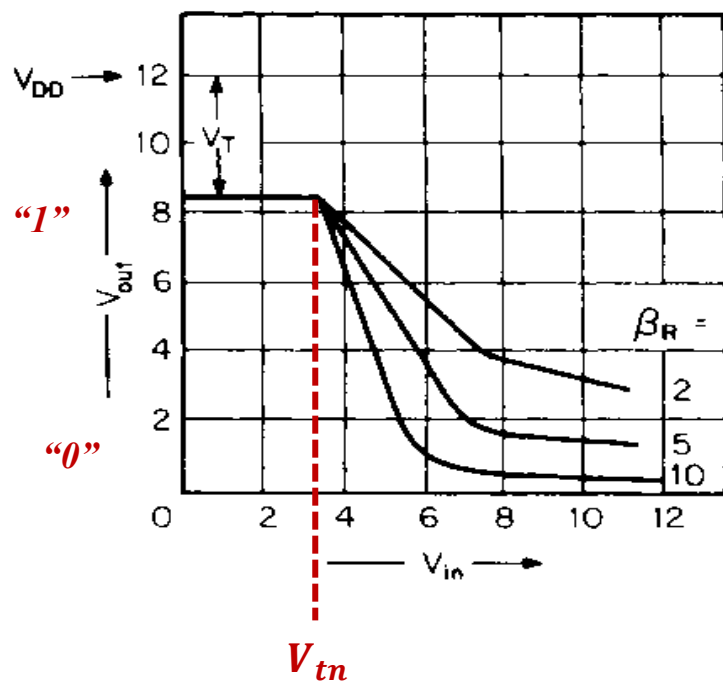
Όταν χρησιμοποιείται ως φόρτος MOS έγχυσης στον κόρο, ο λόγος W/L που ρυθμίζει το ρεύμα I_{DS} της οδηγού διάταξης επιλέγεται ως εξής:

$$\left(\frac{W}{L}\right)_{DRI} > 10 \left(\frac{W}{L}\right)_{LOAD}$$

Αναστροφέας με MOS έγχυσης στον κόρο ως φόρτο

- η έξοδος δεν φτάνει την τιμή της V_{DD} αλλά παραμένει κάτω κατά V_{tn} .
- όταν αυξάνει ο λόγος β_R , η τάση εξόδου στη στάθμη 0 μειώνεται.

$$\beta_R = \frac{\left(\frac{W}{L}\right)_{DRI}}{\left(\frac{W}{L}\right)_{LOAD}}$$

Στην πραγματικότητα η V_{OUT} είναι ακόμη μικρότερη λόγω της επίδρασης του υποστρώματος, που αυξάνει την V_{tn} κατά ΔV_{tn} .

Αναστροφέας με MOS έγχυσης στον κόρο ως φόρτο

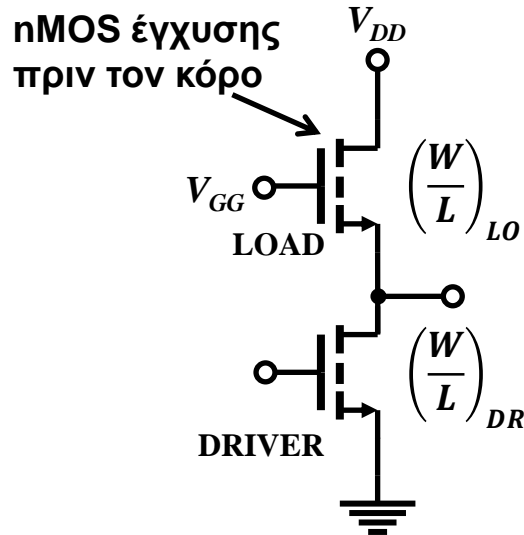
Μειονεκτήματα:

- 10πλάσια επιφάνεια του τρανζίστορ οδήγησης
- «Ισχυρό» «0» αλλά «ασθενές» «1» διότι δεν φτάνει η τάση στο VDD
- δεν μπορούμε να βραχυκυκλώσουμε το B2 με το S2 στο τρανζίστορ M2 (όπως γίνεται στο M1) οπότε θα μεταβάλλεται η τάση κατωφλίου άρα και το «1» στην έξοδο
- στον αναστροφέα με ωμική αντίσταση όταν έχουμε στην είσοδο το «1» καταναλώνει κάποιο ρεύμα, η κατανάλωση αυτή είναι **στατική κατανάλωση**

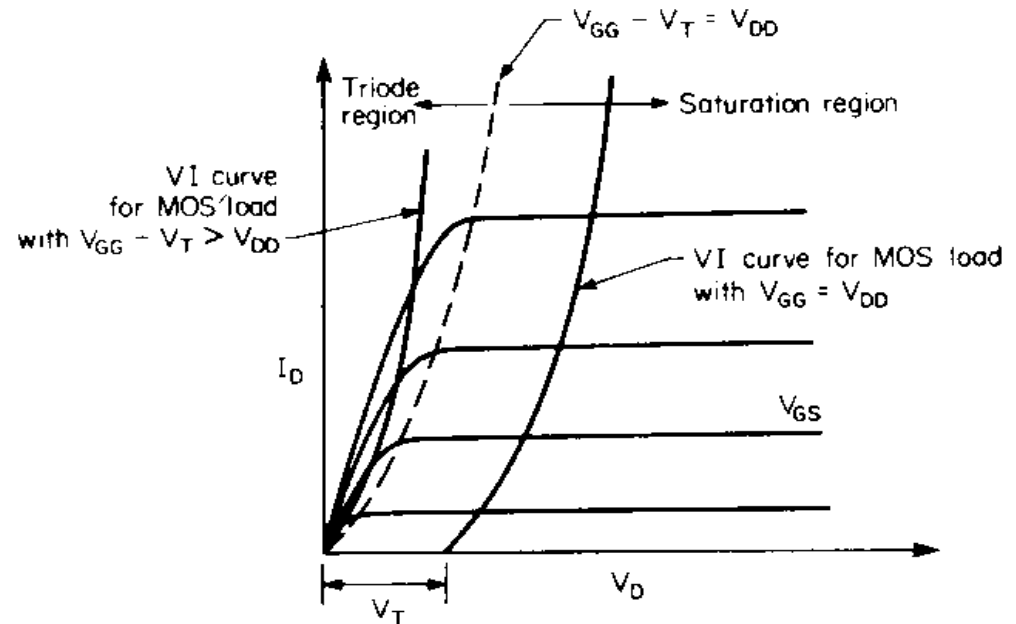
Αναστροφεάς με MOS έγχυσης πριν τον κόρο ως φόρτο

Αναστροφέας με MOS έγχυσης πριν τον κόρο ως φόρτο

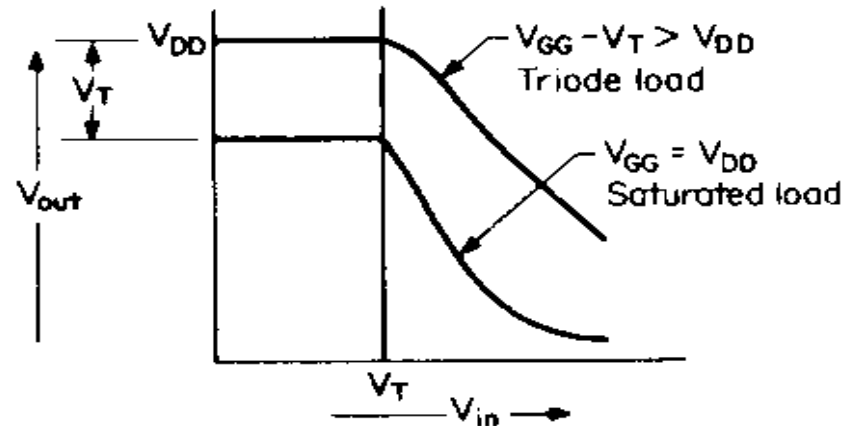
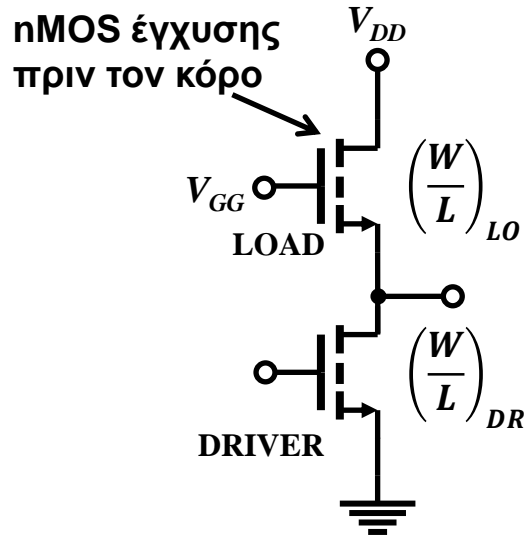

Αν η τάση πύλης της διάταξης φόρτου συνδεθεί σε πιο θετική τάση από την V_{DD} , ($V_{GG} > V_{DD}$) τότε το φορτίο λειτουργεί πάντοτε στην περιοχή πριν από τον κόρο.

τώρα χρειάζεται μεγαλύτερος λόγος β_R για να πετύχουμε την ίδια στάθμη εξόδου.

Αναστροφέας με MOS έγχυσης πριν τον κόρο ως φόρτο

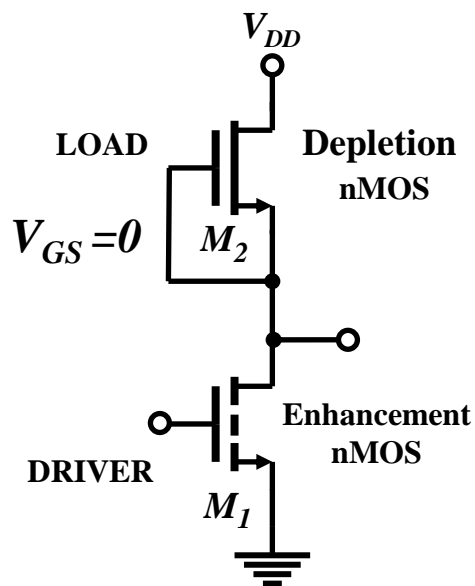

Χαρακτηριστικές μεταφοράς

Επειδή η διάταξη φόρτου έχει μικρότερη ενεργό αντίσταση, η τάση εξόδου που αντιστοιχεί στο “0” θα είναι μεγαλύτερη από ότι στην προηγούμενη περίπτωση (φόρτος στον κόρο).

Αναστροφείας με MOS απογύμνωσης ως φόρτο

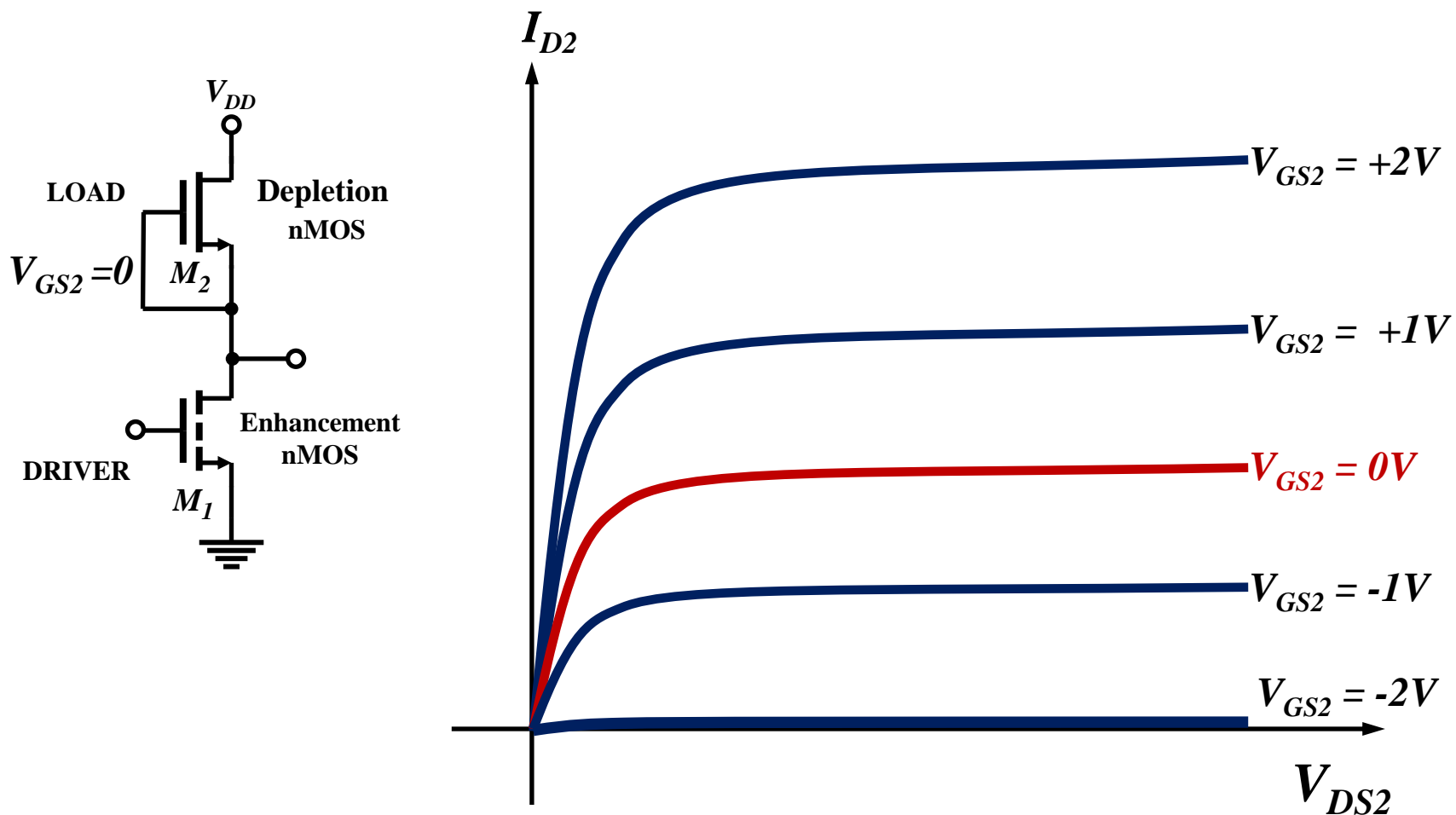
Αναστροφείας με MOS απογύμνωσης ως φόρτο

Το τρανζίστορ M_2 είναι τρανζίστορ απογύμνωσης άρα άγει και με τάση $V_{GS} = 0$

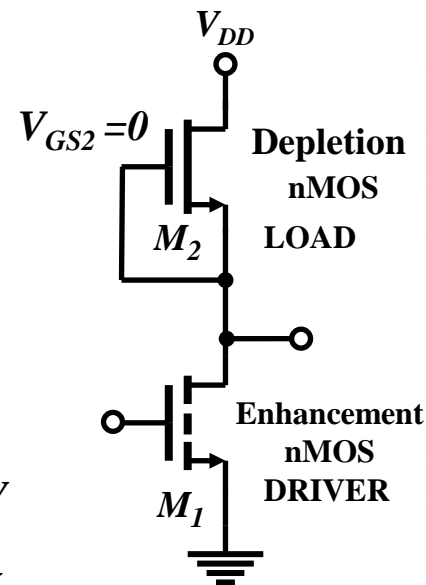
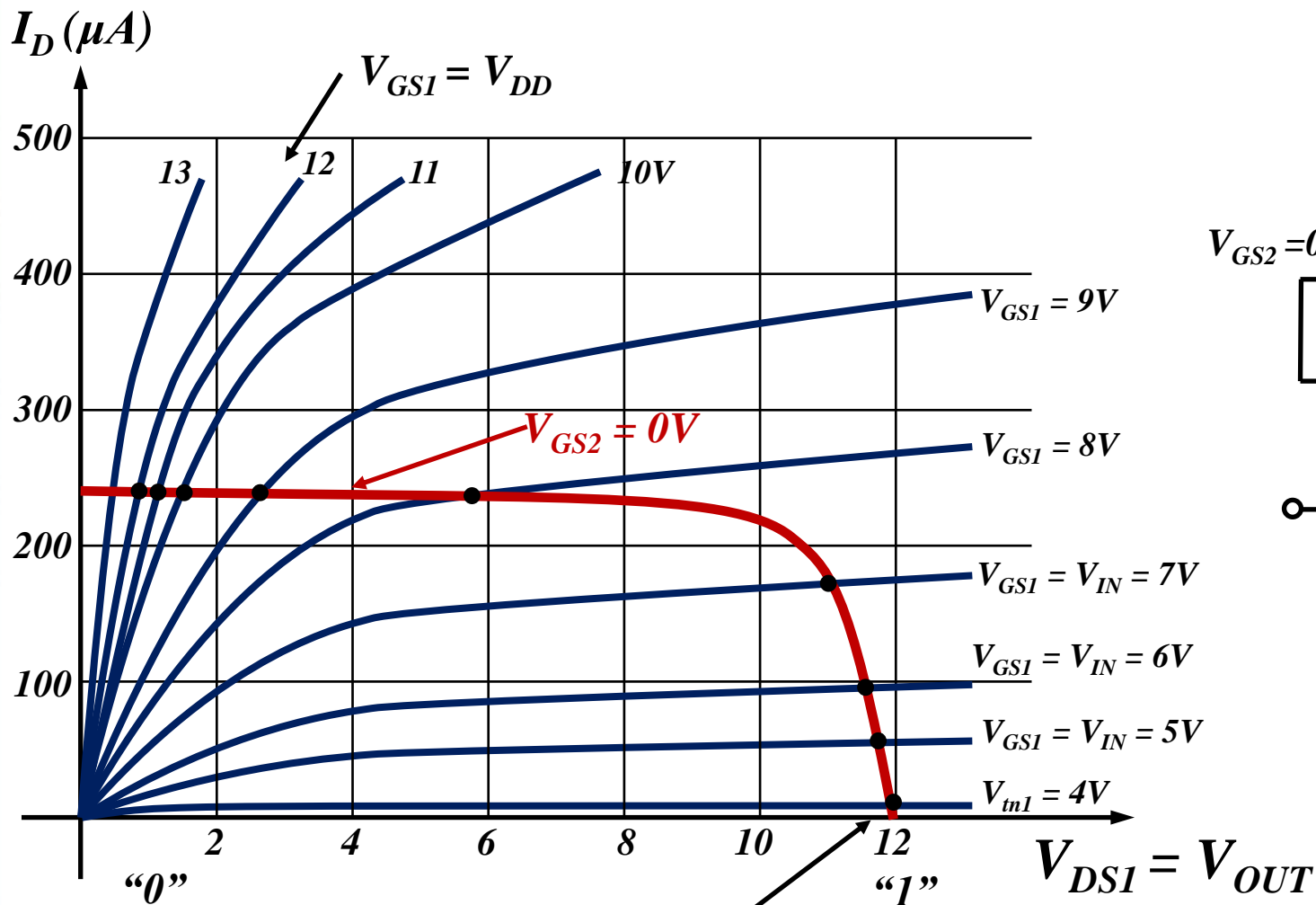
Το τρανζίστορ M_1 είναι συνδεδεμένο ως φόρτος με βραχυκυκλωμένη την πύλη με την πηγή.

Αναστροφείας με MOS απογύμνωσης ως φόρτο

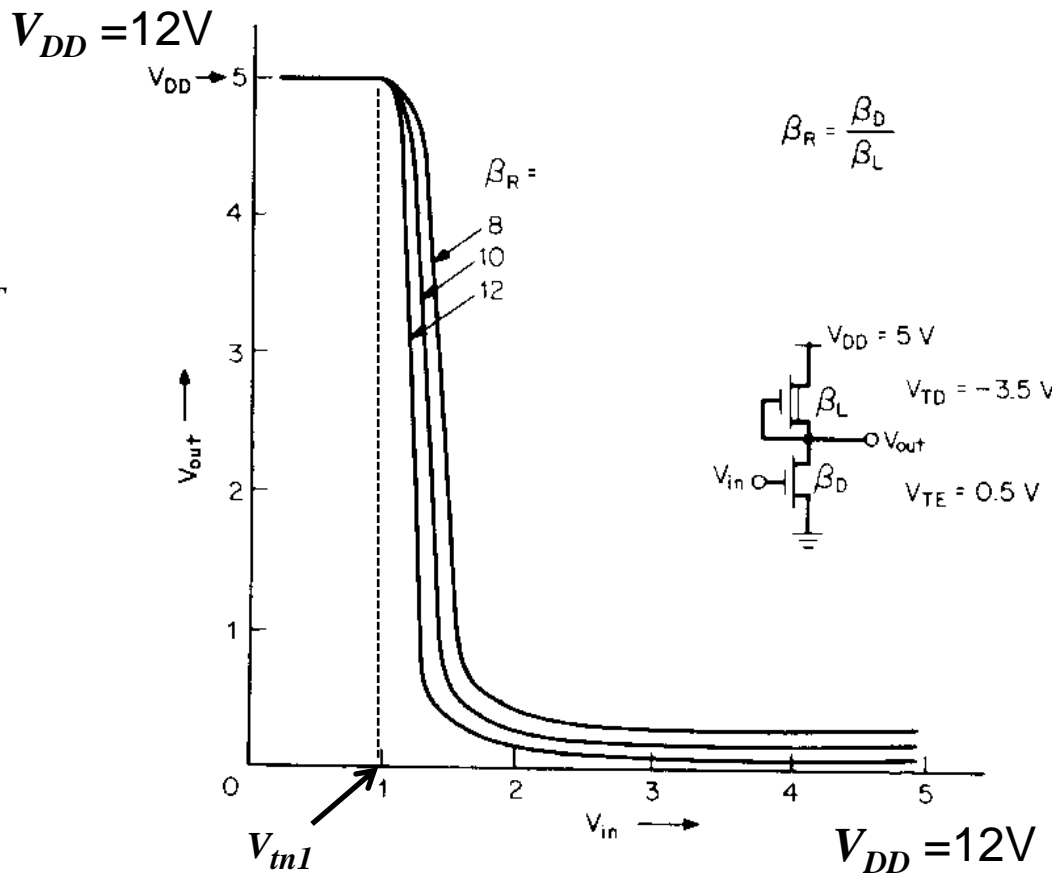
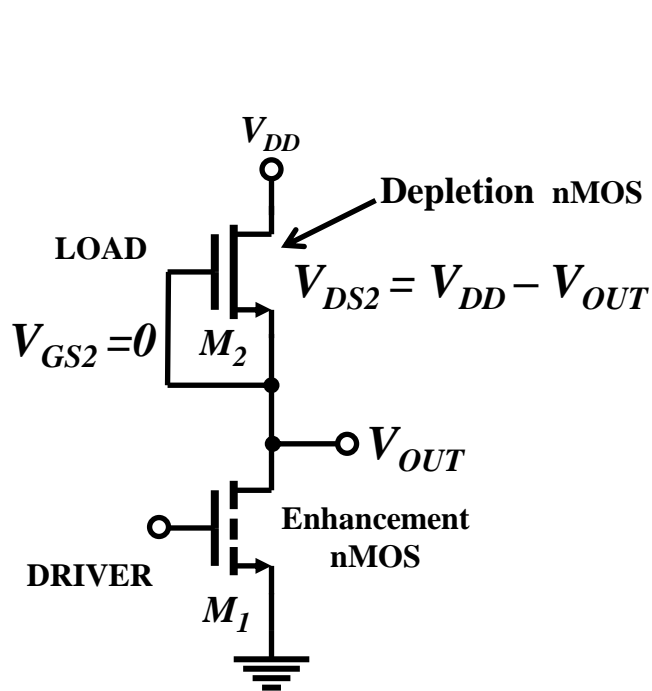
Οι χαρακτηριστικές του τρανζίστορ M_2

Αναστροφείας με MOS απογύμνωσης ως φόρτο

Για $I_D = 0$ η τάση εξόδου είναι V_{DD} γιατί άγει το M_2

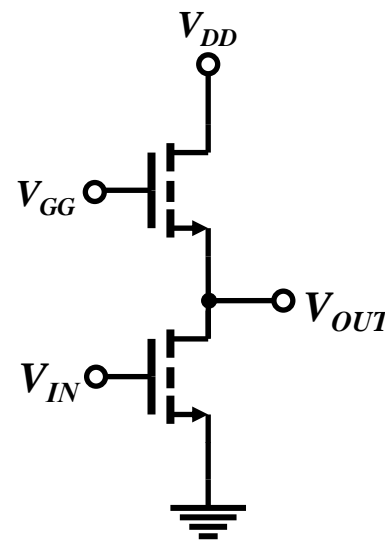
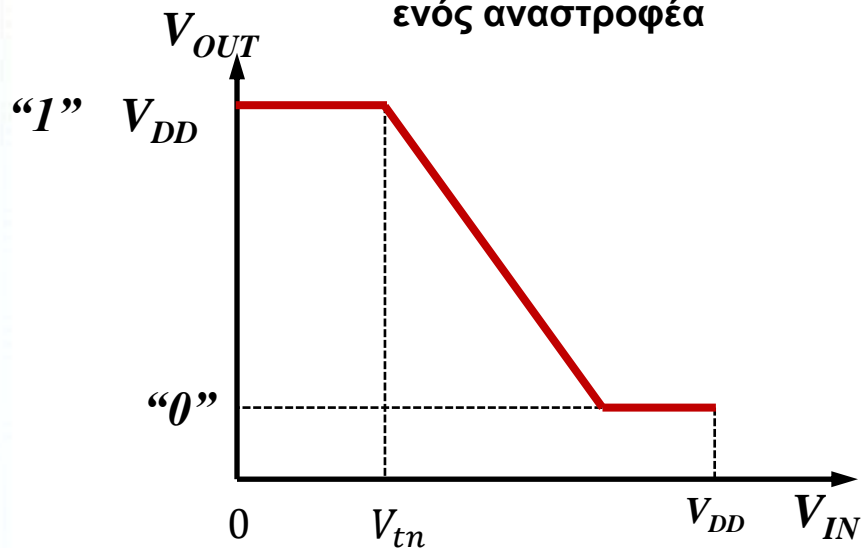
Αναστροφείας με MOS απογύμνωσης ως φόρτο

Η τάση εξόδου μπορεί να πάρει όλες τις τιμές μέχρι την V_{DD} επειδή η διάταξη φόρτου άγει πάντοτε, ακόμη και με την πύλη συνδεδεμένη στην πηγή. Ο αναστροφείας αυτός έχει την μεγαλύτερη ταχύτητα απόκρισης

Περιθώριο Θορύβου Αναστροφεία

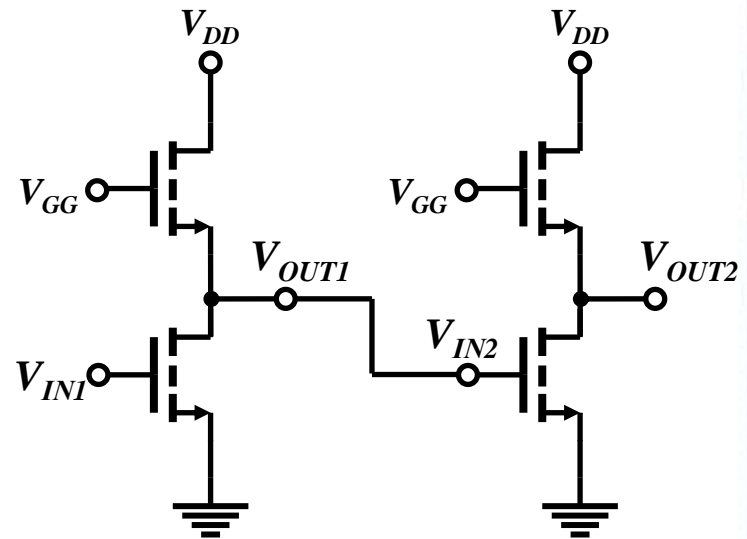
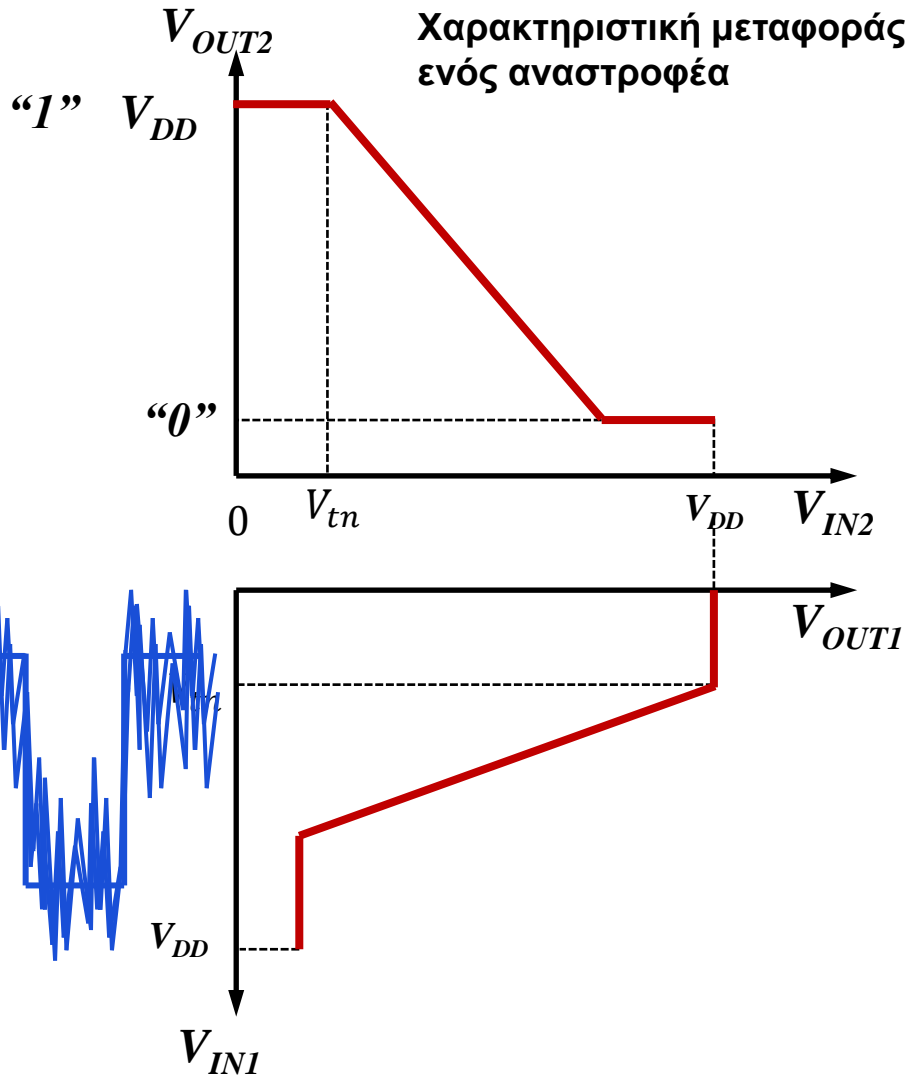
Χαρακτηριστική μεταφοράς ενός αναστροφέα

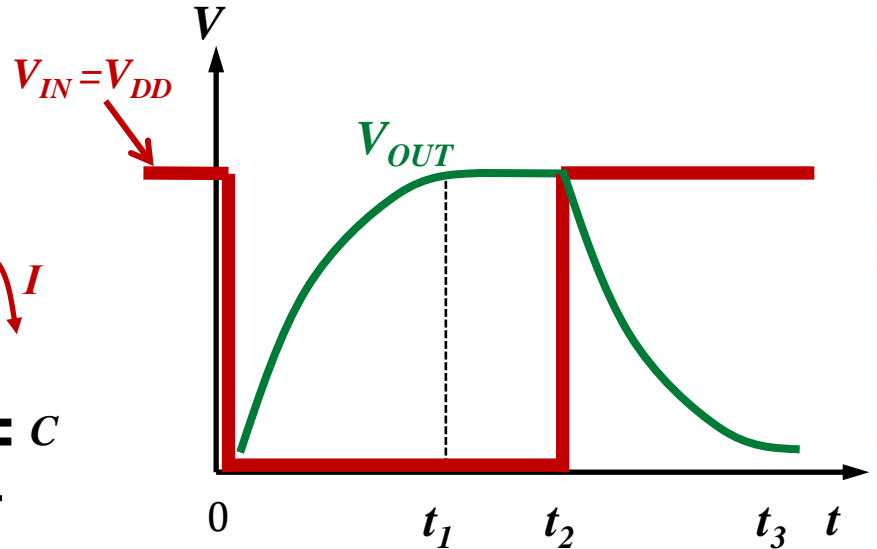
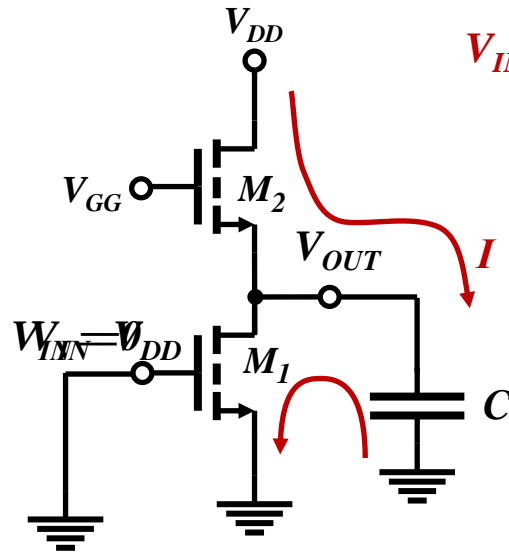
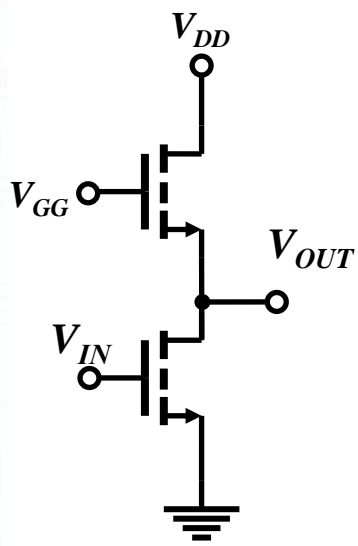

Περιθώριο Θορύβου Αναστροφεία

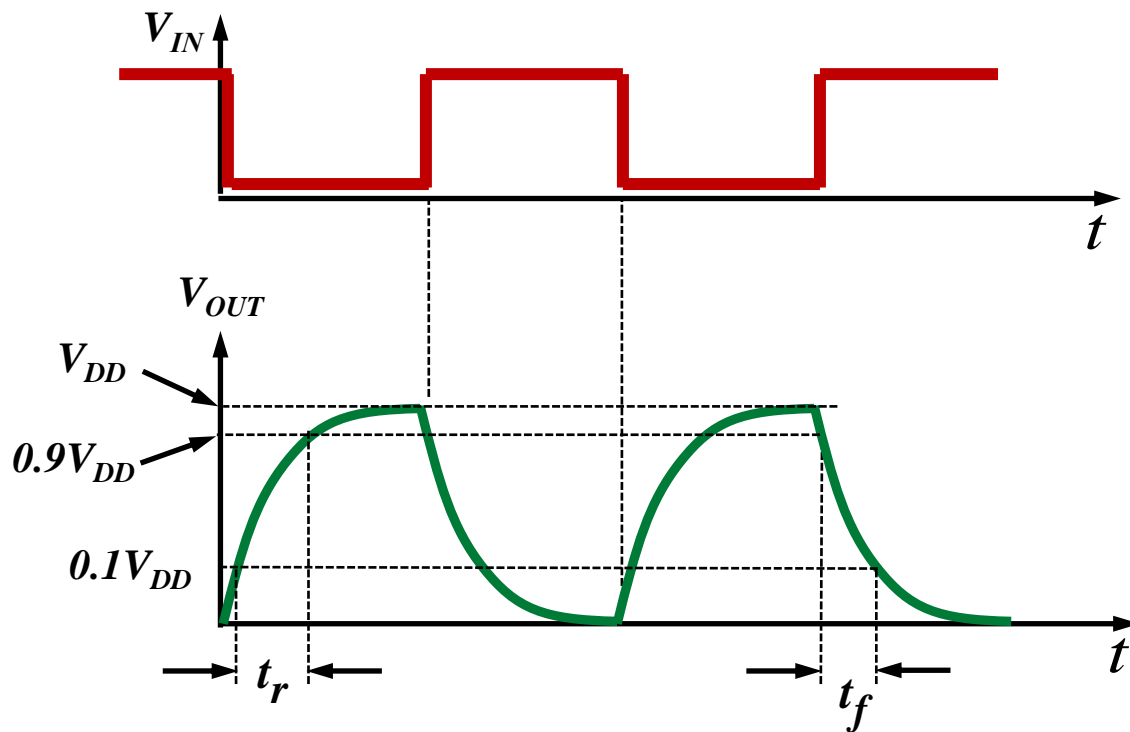
Χαρακτηριστική μεταφορά ενός αναστροφέα

Χωρητικό φορτίο στην έξοδο του Αναστροφέα

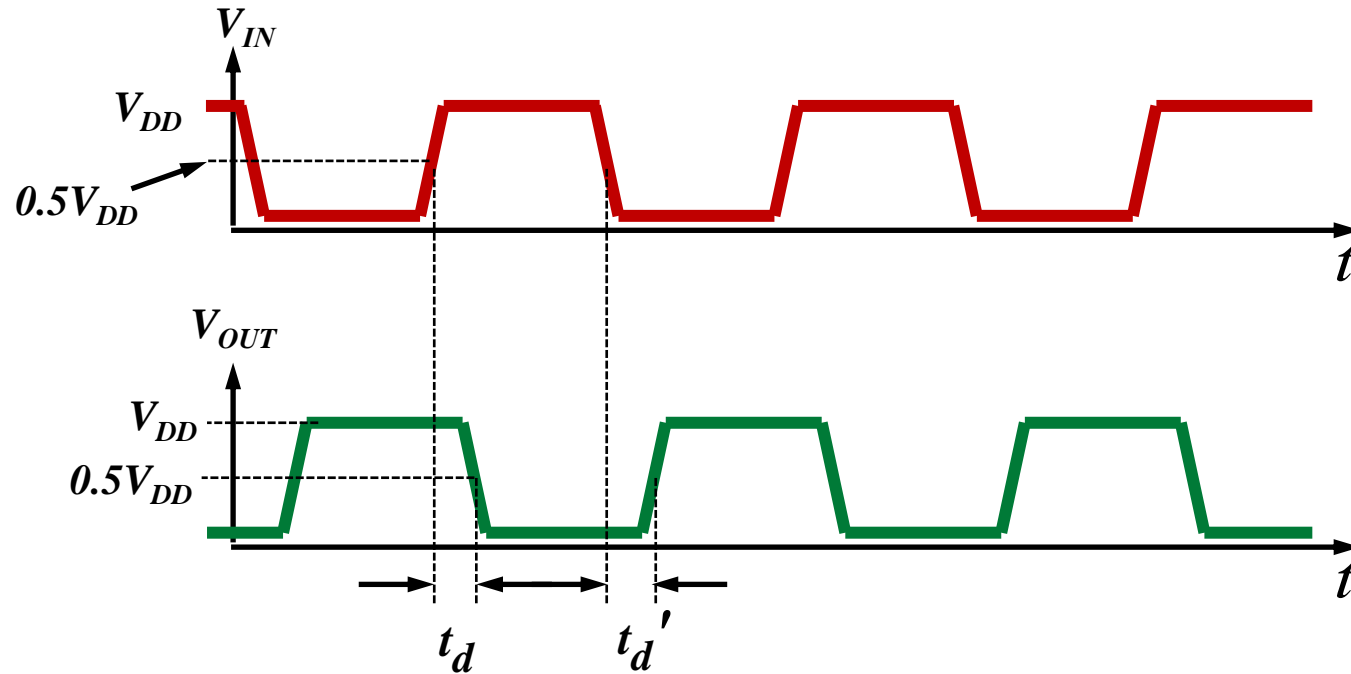
Rise Time – Fall Time (Χρόνος Ανόδου – Χρόνος Καθόδου)

Η συχνότητα λειτουργίας εξαρτάται από το t_r και το t_f του παλμού εξόδου
Γενικά πρέπει $RC \ll T$

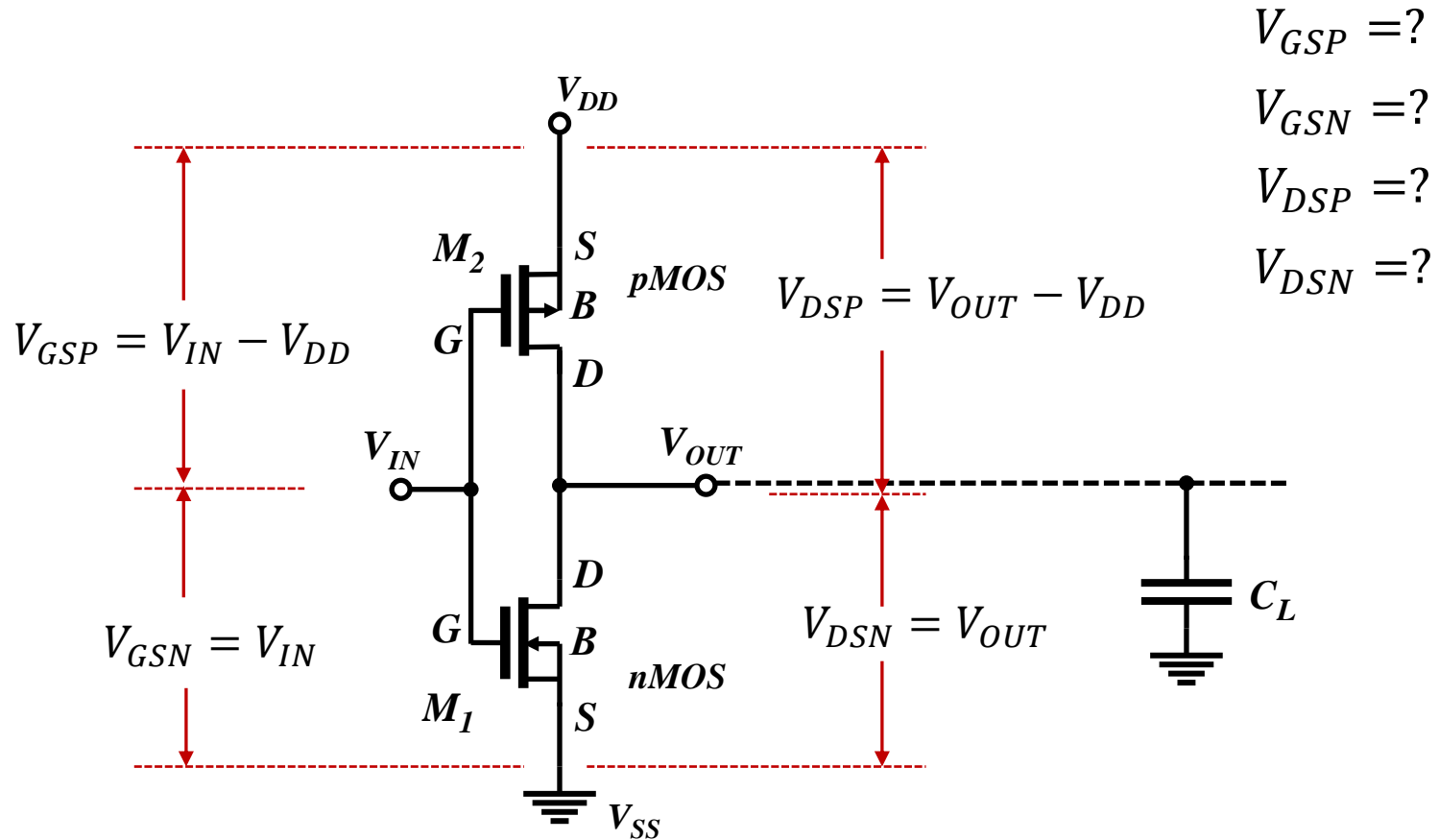
Ποιος χρόνος είναι μεγαλύτερος ο t_r ή ο t_f ?

Καθυστέρηση Αναστροφεία

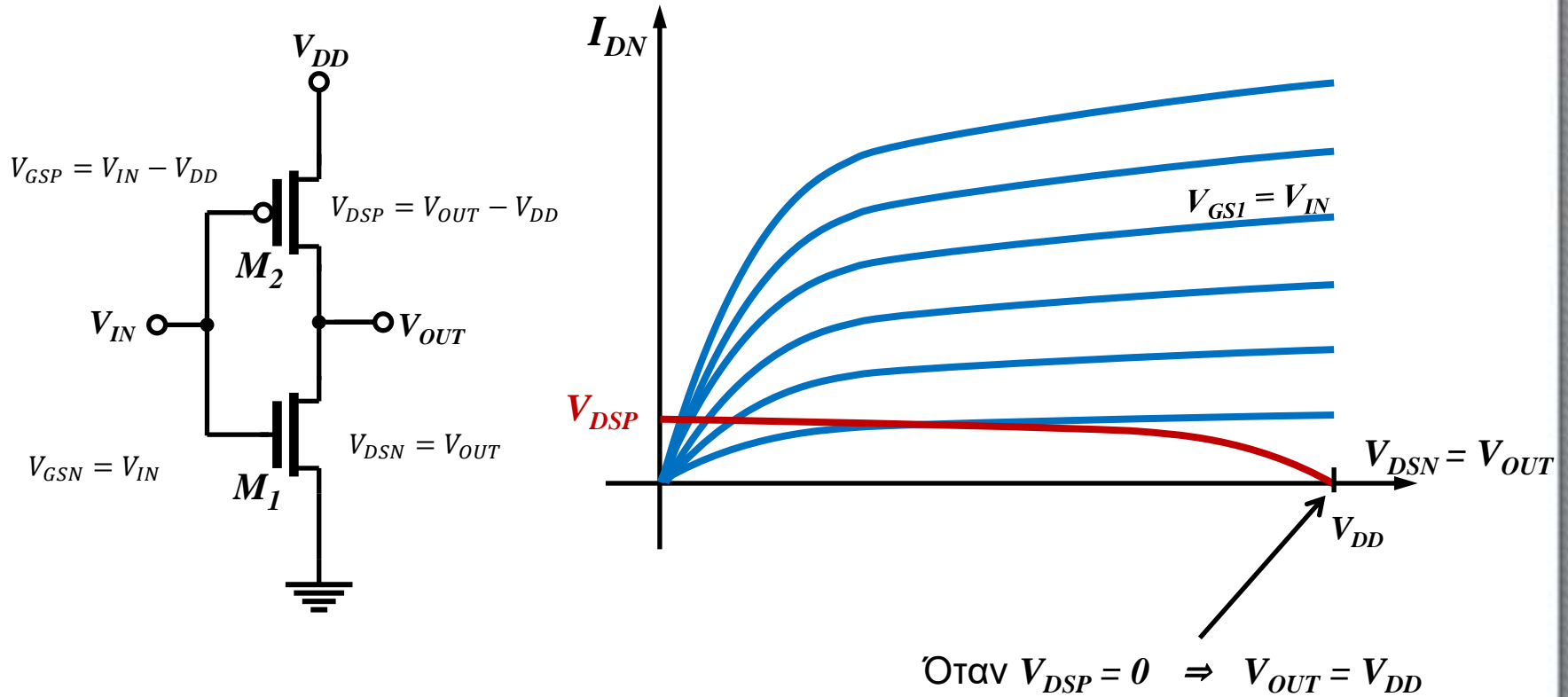

Αναστροφείας CMOS

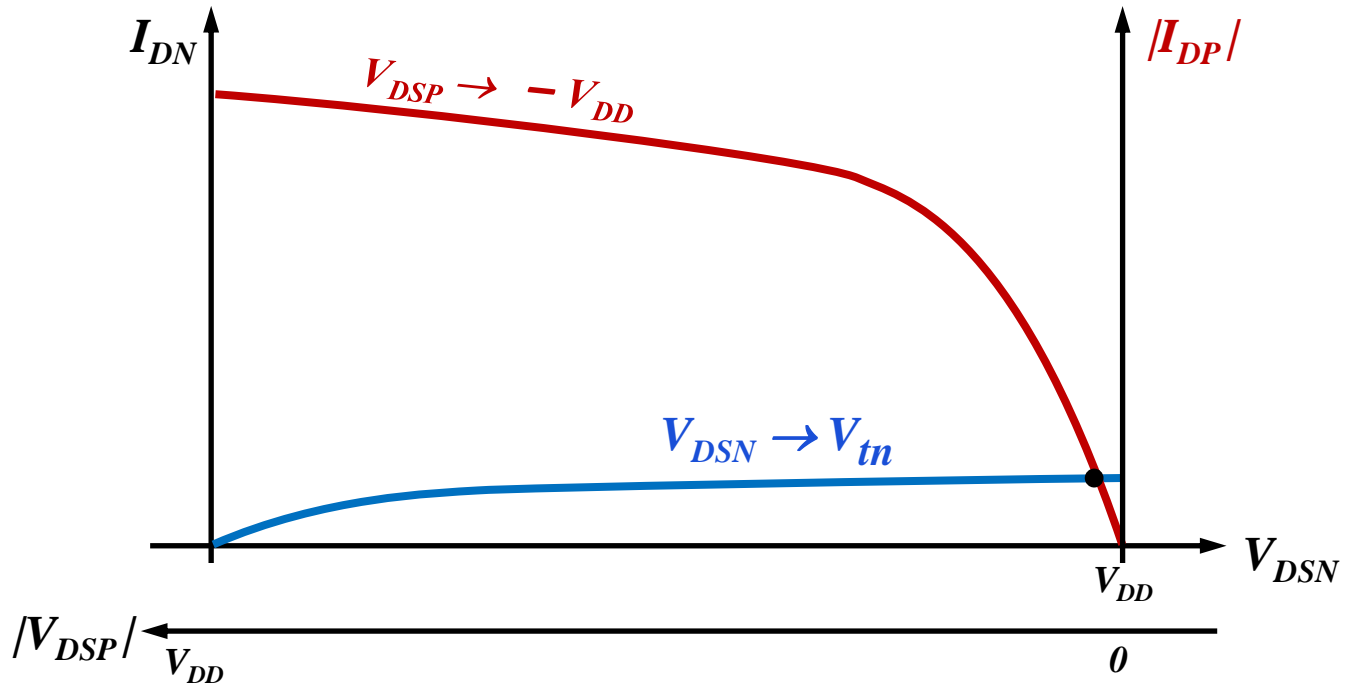
Αναστροφείας CMOS

Αναστροφέας CMOS – Χαρακτηριστική Μεταφοράς

Αναστροφέας CMOS – Χαρακτηριστική Μεταφοράς

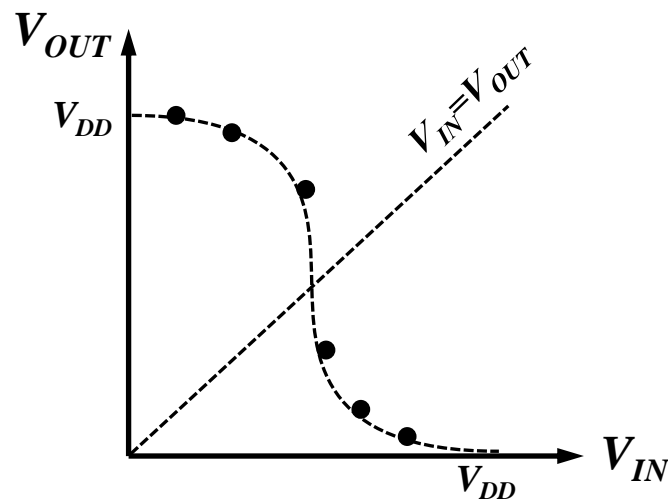
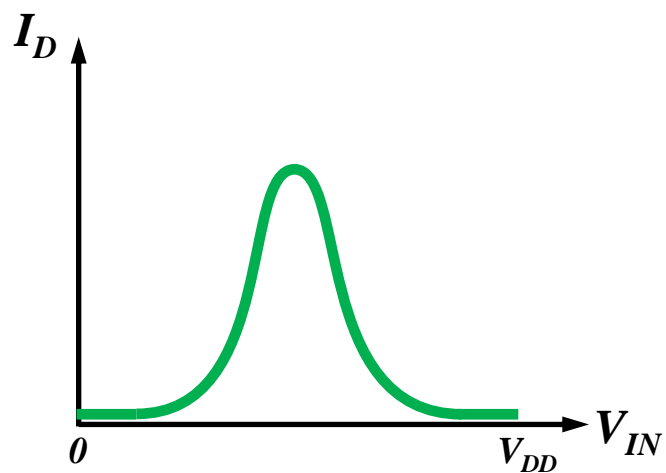
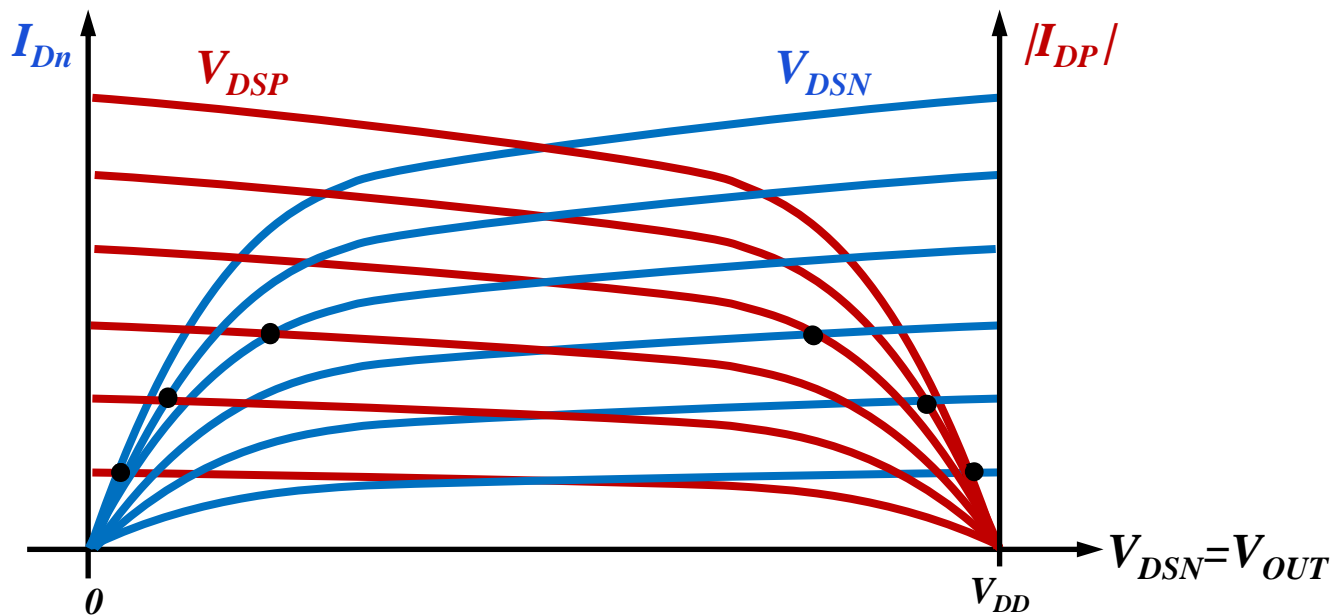

Όταν $V_{DSN} < V_{tn} \Rightarrow V_{DSP} \rightarrow ?$

$V_{DSP} \rightarrow -V_{DD}$

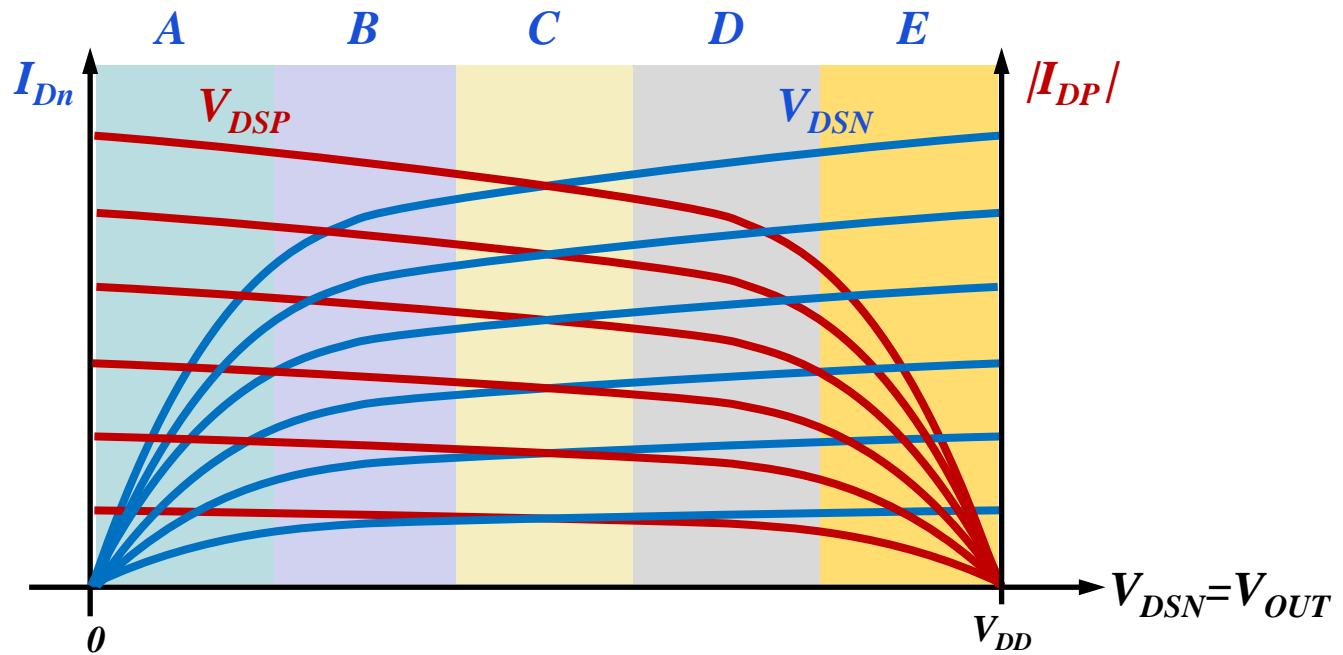

Αναστροφείας CMOS

$V_{DSN} \rightarrow V_{tn}$

Αναστροφείας CMOS

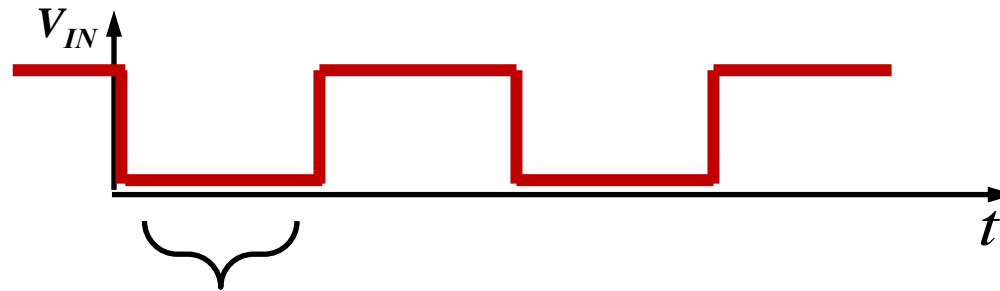
$$V_{DSN} \rightarrow V_{tn}$$

Αναστροφείας CMOS

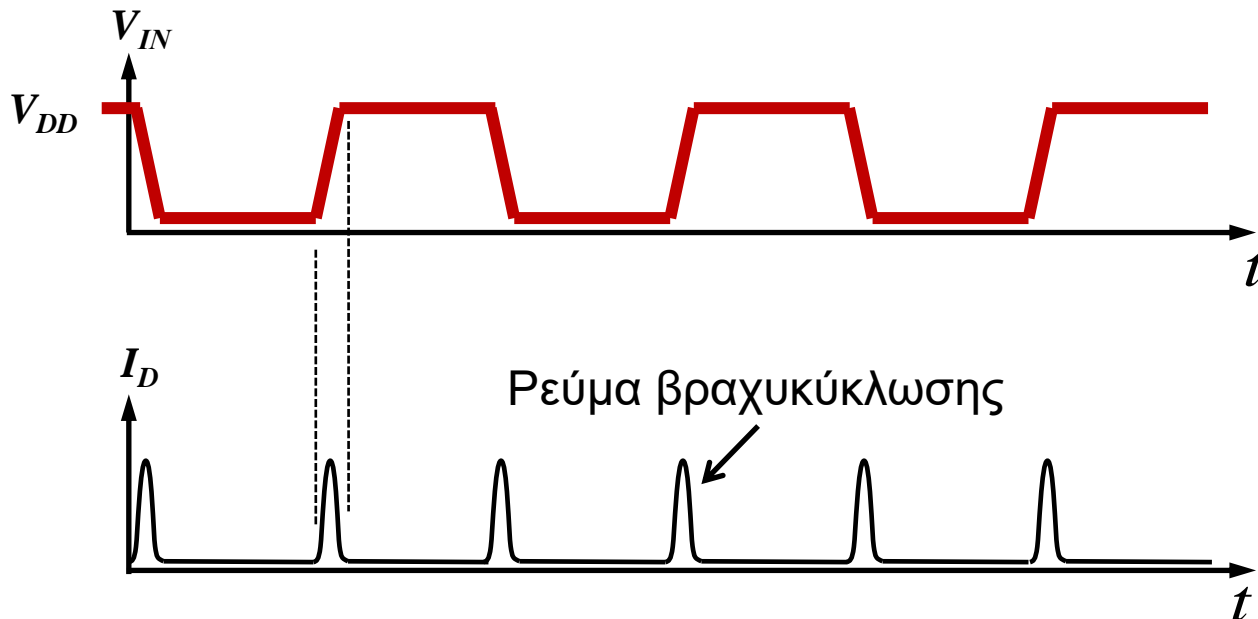
	ΤΑΣΗ ΕΙΣΟΔΟΥ	ΤΑΣΗ ΕΞΟΔΟΥ	ΤΡΑΝΖΙΣΤΟΡ
A	$0 < V_{IN} < V_{tn}$	$V_{OUT} = V_{DD}$	nMOS: αποκοπή pMOS: τρίοδος
B	$V_{tn} < V_{IN} < V_{inv}$		nMOS: κόρος pMOS: τρίοδος
C	Περιοχή αναστροφής $V_{IN} = V_{inv}$	$V_{OUT} \approx 0.5V_{DD}$	nMOS: κόρος pMOS: κόρος
D	$V_{inv} < V_{IN}$		nMOS: τρίοδος pMOS: κόρος
E	$V_{DD} - V_{tp} < V_{IN} < V_{DD}$	$V_{OUT} = 0$	nMOS: τρίοδος pMOS: αποκοπή

$$V_{inv} \approx \frac{V_{DD}}{2}$$

Κατανάλωση Ισχύος Αναστροφή CMOS

Στατική κατανάλωση ισχύος
αναστροφέα CMOS = 0

Δυναμική Κατανάλωση Αναστροφέα CMOS

Τι είναι η δυναμική κατανάλωση;

Όταν έχουμε συνδεδεμένο χωρητικό φορτίο στην έξοδο, το ρεύμα φόρτισης ή εκφόρτισης του φορτίου αυτού απαιτεί επιπλέον κατανάλωση ισχύος.

Ποια πλεονεκτήματα έχει η CMOS τεχνολογία;

- Το "0" αντιστοιχεί σε τάση εξόδου μηδέν
- Ελάχιστες διαστάσεις οδηγού και φόρτου ($\beta_R=10$ σε τεχνολογία NMOS)

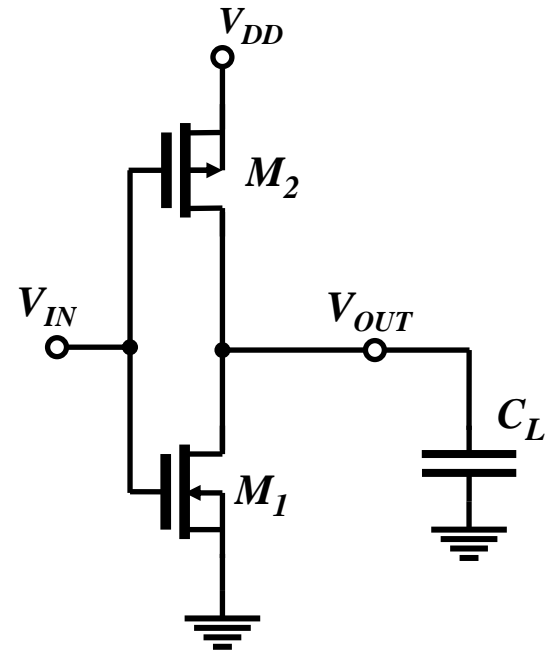
Ρεύμα Φόρτισης Φόρτου στον Αναστροφέα CMOS

Το ρεύμα του τρανζίστορ καθορίζει και το χρόνο φόρτισης ή εκφόρτισης του χωρητικού φορτίου στην έξοδο.

Για να είναι το ρεύμα φόρτισης I_{Dp} ίσο με το ρεύμα εκφόρτισης I_{Dn} τι θα πρέπει να καθορίσουμε;

$$I_{Dn} = \frac{\mu_n \cdot C_{ox}}{2} \left(\frac{W}{L}\right) (V_{GSn} - V_{tn})^2$$

$$I_{Dp} = \frac{\mu_p \cdot C_{ox}}{2} \left(\frac{W}{L}\right) (V_{GSp} - V_{tp})^2$$

Τέλος Ενότητας

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Αραπογιάννη Αγγελική 2014. «Σχεδίαση Ολοκληρωμένων Κυκλωμάτων. Εισαγωγή.». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/DI31/>.

